

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 1

12 Aralık 2014 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.31

BAŞKAN: Ahmet Berat ÇONKAR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Şaban DİŞLİ (Sakarya)

SÖZCÜ: Osman Aşkın BAK (İstanbul)

KÂTİP: Harun KARACA (İstanbul)

----- 0 -----

BAŞKAN – Evet, hayırlı günler diliyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Dışişleri Komisyonunun 24'üncü Yasama Dönemi Beşinci Yasama Yılı 6'ncı toplantısını açıyorum.

Değerli Komisyon üyelerimiz, bugün 5 uluslararası anlaşmayı görüşmeyi planlıyoruz.

Gündemin ilk sırasında Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi yer almaktadır.

Gündemimizin 2'nci sırasında Türkiye'ye Avrupa Nükleer Araştırma Örgütünde (CERN) ortak üye statüsü verilmesi hakkında anlaşma yer almaktadır.

Gündemimizin 3'üncü sırasında ise Fransa ile imzaladığımız enerji alanında iş birliği anlaşmasını görüşmeyi planlıyoruz.

Gündemimizin 4'üncü sırasında Japonya ile imzalanan nükleer güç santrallerinin ve nükleer güç sanayisinin geliştirilmesi alanında iş birliğine ilişkin anlaşmayı görüşmeyi planlıyoruz.

Son olarak, gündemimizin 5'inci sırasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı üçüncü taraf maliyet paylaşımı anlaşması yer alıyor.

Basın mensuplarımıza çok teşekkür ediyorum ve gündemimizin 1'inci maddesine geçiyoruz.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurunuz Sayın Eryılmaz.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Başkanım, gündeme geçmeden önce önemli olduğunu düşündüğüm bir konu hakkında hem size hem Komisyon üyesi arkadaşlara biraz bilgi vermek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun, konu Komisyonumuzla alakalı bir konu olması lazım.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Konu dış işlerini ilgilendiren bir konu.

Şimdi, bizim Orta Doğu'da, özellikle Suudi Arabistan'da yaklaşık 80-90 bin vatandaşımız işçi olarak çalışıyor. 2006 yılında garson olarak Suudi Arabistan'a çalışmak üzere giden bir vatandaşımız 2007 yılında işlediği bir suçtan dolayı gözaltına alınıyor, yargılanıyor ve idam cezası alıyor. Daha sonra bu ceza temyizde bozuluyor ve cezası on beş yıla indiriliyor. Suudi Arabistan'da da alınan cezaların infazı 1/2'dir. Ailesi tam tahliye edileceğini beklediği bir süreçte telefonla yapılan görüşmelerde, ki hemşehrim olduğu için yakından biliyorum, tahliyesine kısa bir süre kala çocuğun apar topar alınıp idam edildiği, başının kesilmek suretiyle idam edildiği haberlerini alıyor. Tabii, bununla ilgili haber maalesef bizim Suudi Arabistan'daki elçilik yetkililerimize hiçbir şekilde ulaştırılmıyor. 21'inci yüzyılda bir Türk vatandaşının başının kesilerek infaz edilmesi Türkiye'nin uluslararası alanda da itibarını zedelemiştir. Geçen Genel Kurulda bu konuyla ilgili de konuşma yaptım, gündeme getirdim. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri nezdinde bununla ilgili çok ciddi girişimler yapıldı ama maalesef bu vatandaşımızın 21'inci yüzyılda başının kesilerek infaz edilmesinin önüne geçilemedi. Buraya kadar anladık. Bundan sonraki süreçle ilgili olarak, aile ısrarla bu çocuğun cenazesini istedi. Yine Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle çok görüştük ve maalesef bu vatandaşımızın, bu 30 yaşındaki gencimizin cenazesini dahi getiremedik. Hâlâ cenaze gelmiş değil ve yaklaşık olarak yirmi beş gün önce, 20/11/2014 tarihinde infaz edildiğiyle ilgili haberleri alıyoruz. Tabii, bu bizim ülkemiz açısından, uluslararası prestij açısından, orada yaşayan vatandaşlarımızın bundan sonraki akıbetiyle ilgili çok ciddi bir handikaptır, çok ciddi bir tehlikedir çünkü farklı suçlardan dolayı Suudi Arabistan'da hâlâ cezaevinde olan onlarca vatandaşımız var ve bu vatandaşlarımızın aileleri de tedirginlik içerisinde.

Buna ek olarak, Suudi Arabistan Riyad Büyükelçiliği hakkında sürekli olarak şikâyet alıyoruz. Bu elçilik yetkililerinin oradaki vatandaşlarımıza çok kötü davrandığı, hiçbir sorunuyla ilgilenmediği ve görevlerini yapmadıklarıyla ilgili çok ciddi şikâyetler alıyoruz.

Sayın Başkan, ben sizden istirham ediyorum, kendi imkânlarıyla yurt dışında çalışan, Türkiye'ye ciddi anlamda döviz girdisi sağlayan, sağlık ve sosyal güvenceden yoksun olan bu vatandaşlarımızın haklarını korumak üzere görevlendirilmiş arkadaşlarımızın vatandaşlarımıza bu şekilde muamele yapmasını eminim ki sizler de kabul etmezsiniz. Bu konuda hassasiyetinizi rica ediyorum.

Ayrıca, Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız buradayken bu vatandaşımızın durumuyla ilgili eminim ki bilgi sahibidir çünkü Genel Kurulda yaptığım konuşmada Adalet Bakanı Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle görüşüp bana bu konuda bilgi verdi, gerekli girişimlerin yapıldığı ancak Suudi Arabistan yetkililerinin inka edilemediği yönünde. Bu vatandaşımızın ailesi hâlâ beklenti içinde. Türk toplumu olarak biz duygusal bir halk olduğumuz için tabii ki cenazelerimizi de önemsiyoruz. Bu konuda Sayın Başkan eğer Sayın Müsteşar Yardımcımızın bilgisi varsa, bir bilgilendirme yapabilirse iyi olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten çok önemli bir husus, tabii, gündeme getirdiğiniz husus. Komisyonumuzun da bu konuda öncelikli olarak bu tarz konularda, özellikle Hükûmetimizin, Dışişleri Bakanlığımızın neler yapabileceği ve yaptığı hususunda bilgilendirilmesinde elbette fayda var.

Sayın Müsteşar Yardımcımız bu aşamada Komisyonu bilgilendirmek ister misiniz?

Buyurunuz.

DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI BÜYÜKELÇİ MURAT SALİM ESENLİ – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; öncelikle vatandaşımızın maalesef muhatap olduğu bu elim durum bizi de çok derinden üzmüştür. Bakanlık olarak ve Bakanlığın ötesinde bütün birimlerimizle, büyükelçiliğimizin de personeliyle ve büyükelçimizi de özellikle tanıyorum, kendisi bu konularda çok hassas bir kişidir, elimizden gelen gayreti gösterdiğimizi bir kere öncelikle kayıtlara geçirmek istiyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 2

İkinci husus, özellikle belirttiğiniz cenazenin iadesi meselesi ülkelerin kendi iç uygulamaları itibarıyla bazen zaman alan bir süreçtir, bu konuyu süratle Bakanlığımızın ilgili birimiyle Bakanlığa döner dönmez hemen paylaşıp bunun nasıl hızlandırılabileceğini araştıracağım.

Üçüncü olarak da, bizim hem Bakanlık olarak hem de büyükelçiliklerimiz olarak ailelerle süratle bilgi paylaşımına geçtiğimizi burada bir kez daha vurgulamak istiyorum. Dönemsel olarak ben bunu Pekin Büyükelçiliği sırasında da yaşadım. Maalesef, tabii, haklı olarak, aileler bu süreçlerde çok hissi oluyorlar ve telefonun öteki tarafındaki bir ses tonu bile onların kalbinin kırılmasına, zaten kötü durumda oldukları için kırılmasına sebebiyet veriyor. Biz, tabii, bu durumu da anlayışla karşılıyoruz aslında. Allah kimseye vermesin, yani evlat kaybediyorlar. Onun için biz burada oldukça hassasız ve elimizden gelen gayreti de, inanın bana, gece gündüz demeden gösteriyoruz. Kendi yaşadığım bir tecrübe var, çok büyük çabayla, mesela, Çin Halk Cumhuriyeti'nden bir cenazeyi biz otuz üç günde çıkarabilmistik ama büyük bir mücadele gerektiriyor çünkü her ülkenin kendi iç mevzuatı birbirinden farklı. Bazı durumlar var, bir Avrupa ülkesi olan mesela Belçika'dan bir yıldan fazla bir zaman oluyor siz cenazeyi alamıyorsunuz. İçinde bulunulan şartlar tabii bu cenaze naklinde de önemli ölçüde belirleyici oluyor ama belirttiğiniz hususları ben not aldım Sayın Milletvekilim, bu konuyla yakından ilgilenmeye devam edeceğiz.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Müsteşar Yardımcımıza.

Bizler de bu konuların takipçisi olmaya elbette devam edeceğiz Komisyon olarak.

Gündemimizin 1'inci maddesine geçiyorum.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı'nı görüşeceğiz.

(1/970) esas numaralı Tasarı 1 Ağustos 2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 13 Ağustos 2014 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Öncelikle sözü Dışişleri Bakanlığı temsilcimize veriyorum.

Buyurunuz Sayın Müsteşar Yardımcım.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI BÜYÜKELÇİ MURAT SALİM ESENLİ – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İnsan ticareti, köleliğin çağımızda yeniden ortaya çıkmış şekli olarak nitelendirilmektedir. İnsana karşı işlenen bir suçtur ve mağdurun insan haklarının ağır ihlali olarak kabul edilmektedir.

Ülkemiz 2000 yılından itibaren insan ticaretiyle mücadele alanında kararlı ve eşgüdümlü adımlar atmıştır. Öncelikle, İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinatörlüğü ve Görev Gücü oluşturulmuş ve İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlanarak, Başbakanlık tarafından onaylanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir.

Ülkemiz, Birleşmiş Milletler Sınırşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi'ni tamamlayıcı İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına Dair Protokol'ü Mart 2003'te onaylanmıştır.

Ülkemizin insan ticaretiyle mücadele alanında kaydettiği ilerlemelerin yeni bir adımını Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nin tarafımızdan onaylanması oluşturacaktır. 16 Mayıs 2005'te Varşova'da imzaya açılan ve 1 Şubat 2008'de yürürlüğe giren sözleşmeyi ülkemiz 19 Mart 2009 tarihinde imzalamıştır ve 11 Aralık 2014 tarihi itibarıyla 42 ülke tarafından sözleşmeye taraf olunmuştur. Sözleşme, insan ticaretinin insan hakları ihlali olduğunun ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin vurgulanmasına, mağdurun korunması ve insan haklarının teminat altına alınmasına, tacirlerin etkin kovuşturulmasına, mağdurların ve tanıkların korunması için gerekli yasal zeminin tamamlanmasına odaklı ve kapsamlı bir sözleşmedir.

Yukarıda arz edilen hususlar ışığında, anılan sözleşmenin onaylanması ülkemiz açısından önem arz etmektedir.

Takdirlerinize, efendim, saygıyla sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

İçişleri Bakanlığını temsilen Müsteşar Yardımcımız Sayın Aziz Yıldırım bizlerle beraber, sözü kendisine veriyorum.

Buyurunuz.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI AZİZ YILDIRIM – Sayın Başkanım, değerli üyeler; Sayın Müsteşarımız gerekli açıklamaları yaptı, aslında benim tekrar etmeme gerek yok. Fakat Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi insan ticareti sorununu daha çok mağdur odaklı bir yaklaşımla ele alıyor ve küresel düzeyde uygulanan Palermo Protokolü'nün aksine özellikle Avrupa bölgesinde uygulanmak üzere de tasarlanmış bulunuyor. Ayrıca, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nde suçun sınır aşan nitelik göstermesi ve organize olarak işlenmesi zorunluluğu da bulunmamaktadır. İnsan ticareti suçunun ulusal sınırlar içerisinde işlenmesi de sözleşmenin kapsamı içerisindedir, bu bir yeniliktir. Bu kapsamda, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nin iç hukukumuza dâhil oluşu insan ticaretiyle mücadele konusunda bizlere de yeni bir perspektif kazandıracaktır, arz ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen Komisyon üyelerimiz var mı?

Söz almak isteyen üyemiz olmadığı için tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının 1'inci maddesini okutuyorum:

AVRUPA KONSEYİ İNSAN TİCARETİNE KARŞI EYLEM SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1 – (1) Türkiye Cumhuriyeti adına 19 Mart 2009 tarihinde imzalanan “Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi”nin beyan ile onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tasarının tümü oy birliğiyle kabul edilmiştir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışışleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışışleri

Sayfa: 3

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

(1/970) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın Komisyon raporu hakkında İstanbul Milletvekili Osman Aşkın Bak, Karabük Milletvekili Osman Kahveci ve Bolu Milletvekili Ali Ercoşkun'un özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Ahmet Berat Çonkar

İstanbul

Dışışleri Komisyon Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı temsilcilerimize çok teşekkür ediyoruz.

Gündemimizin 2'nci maddesine geçiyoruz: Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Nükleer Araştırma Örgütü (CERN) Arasında CERN'de Ortak Üye Statüsü Verilmesi Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

(1/950) esas numaralı Tasarı 14 Temmuz 2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 22 Temmuz 2014 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sözü öncelikle Dışışleri Bakanlığına veriyorum.

Buyurunuz Sayın Esenli.

DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI BÜYÜKELÇİ MURAT SALİM ESENLİ – Sayın Başkan, sayın milletvekillerim; CERN ile ülkemiz arasında müzakereleri sürdürülen Ortak Üyelik Anlaşması sonuçlandırılmış ve bu çerçevede, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi (CERN) Arasında CERN'e Ortak Üyelik Statüsünün Verilmesine Dair Anlaşma ülkemiz tarafından 12 Mayıs 2014 tarihinde imzalanmıştır.

Söz konusu anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, bugüne kadar gözlemci statüsünde temsil edilmekte olduğumuz CERN'de artık bu düzeyin bir seviye üstü olan "ortak üyelik" statüsüne geçilmesi mümkün olacaktır.

Söz konusu anlaşma, yarım yüzyıldır sürmekte olan ilişkilerimiz çerçevesinde parçacık fiziğinin ülkemizdeki gelişimine önemli katkıda bulunmuş olan CERN'le ilişkilerimizi daha ileri düzeye taşıyacak ve ülkemizin temel bilimlerde daha da gelişmesi ve temel bilimler vasıtasıyla üretilen bilginin öncelikle ülkemiz çıkarları doğrultusunda teknolojik ürünlere dönüşmesi hedefine katkıda bulunacaktır.

Anlaşma CERN'de yürütülen çalışmalarla ilgili olarak üniversitelerimizde mevcut insan gücü, teknolojik altyapı, bilgi birikimi ve deneyimi güçlendirmek ve zenginleştirmek ve Türk sanayisinin CERN'de kullanılan ileri teknoloji ürünlerinin imalatı konusunda tanışmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, ülke sanayimizin, mütevazı ölçeklerde de olsa, yüksek düzeyde kaliteye sahip olunmasını gerektiren CERN'deki ihalelere katılmasıyla ileri teknoloji ürünü pek çok cihaz ve makinenin ülkemizde tasarımı ve imalatı mümkün olabilecek ve böylece ileri teknoloji gerektiren alanlarda yeni bir kalite düzeyine gelinmesinin önü açılacaktır.

Diğer taraftan, yine "ortak üyelik" statüsünün elde edilmesiyle birlikte Türk araştırmacılarının belli sayılarda ve düzeylerde CERN'de istihdam edilmesinin de yolu açılmış olacaktır.

Takdirlerinize saygılarımla arz ederim efendim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Enerji Bakanlığımızı temsilen Müsteşar Yardımcımız Sefa Sadık Aytekin Bey ve ekibi bizlerle birlikteler, kendilerine de “Hoş geldiniz.” diyorum, sözü Sayın Aytekin'e veriyorum.

Buyurunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; şahsınızda yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Bugün CERN'e üyelik ve takip eden maddelerde nükleer anlaşmalarla alakalı önemli gündem maddeleri var, bu noktada Bakanlığımız, Bakanlığımızın bağlı şirketleri, TAEK ve Dışışleri Bakanlığı olarak, söz konusu anlaşmalarla ilgili olarak yüce Meclisi bilgilendirmek için burada bulunuyoruz. CERN'le ilgili Sayın Müsteşar Yardımcımız temel bilgileri verdi. CERN'de, Avrupa Nükleer Araştırma Merkezinde daha önce gözlemci statüsünde bulunuyor idik. Ortak üyelik statüsüyle birlikte CERN'de... CERN dünyada önemli teknolojik gelişmelerin öncülüğünü yapan oldukça değerli bir bilim araştırma merkezi. Bu noktada hem bilim adamlarımız hem de Türk sanayisinin burada etkin katılımını sağlamak noktasında ortak üyelik aşamasına geçilmesinin ülkemiz açısından faydalı olduğunu düşünüyoruz. Ortak üyelik aşamasından sonra yapılacak değerlendirmelerde tam üyelik aşamasının ülkemiz için faydalı görülmesi durumunda tam üyelik aşamasına geçilmesi çalışmaları da yapılacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Aytekin.

Söz almak isteyen Komisyon üyemiz var mı?

Buyurunuz Sayın Toskay.

TUNCA TOSKAY (Antalya) – Sayın Başkanım, izninizle ben çok küçük bir şeyde aydınlanmak istiyorum. Bu anlaşmanın 10'uncu maddesinde “İşbu anlaşma kapsamındaki faaliyetlere ilişkin harcamalar her iki tarafın ilgili mevzuatı ve bütçe koşulları dâhilinde uygun fonların mevcudiyetine bağlı olarak gerçekleştirilir.” diyor. Burada “uygun fonlar”dan neyi kastettiğinizi şey yapar mısınız Sayın Müsteşar Yardımcım?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Vekilim, bu konuya TAEK Başkanımız Zafer Bey izninizle cevap verecek.

TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU BAŞKANI ZAFER ALPER – Efendim, soruyu tekrar alabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurunuz.

TUNCA TOSKAY (Antalya) – 10'uncu maddede, birinci fıkrada “İşbu anlaşma kapsamındaki faaliyetlere ilişkin harcamalar her iki tarafın ilgili mevzuatı ve bütçe koşulları dâhilinde uygun fonların mevcudiyetine bağlı olarak gerçekleştirilir.” Bu “uygun fonlar”dan kastınız nedir? Yani bu fonun kaynağını Türkiye olarak siz neresini görüyorsunuz?

TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU BAŞKANI ZAFER ALPER – Şimdi, Sayın Başkanım, bu konuyla ilgili biz, normalde bu uluslararası bir anlaşma olduğu için uluslararası anlaşma mahiyetinde bütçeden ödenek tertibiyle bu şekilde ödenecek. Normalde şu anda bulunduğumuz pozisyon, gözlemci statüsündeyiz ve gözlemci statüsündeyken şu anki ödemelerimiz yani şu anda 15

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 4

tane projemiz var Türkiye olarak CERN'deki projelerde, bu projeleri şu anda muhtelif üniversitelerin katılımıyla yani bir projenin altında tek üniversite yok, birden fazla üniversite var, yaklaşık 150'ye yakın da araştırmamız var, bu 150 araştırmamızın bu 15 muhtelif proje kapsamı altındaki, şu andaki, desteğimizin kapsamı buradaki deneylere gidiş gelişlerindeki masraflarını karşılamak yani harcırahları olsun, uçak biletleri olsun, bir de şu an itibarıyla katıldıkları deneylerin kategori A, kategori B, kategori C diye tasnif ettikleri sınıflardaki ödemeler vardır, biz bunları öduyoruz şu anda. Bunu da normal bütçe üzerinden öduyoruz. Bununla ilgili bir ödeneğimiz var ancak bu yapılan ödemeler devam ederken ortak üyelikle buna ilave bir ödeme gelecek, o da şu: Ülkemiz CERN'e üye olduğunda, takriben bugün itibarıyla sürekli değişen bir miktar, biliyorsunuz ülkemizin milli geliriyle ve nüfusuyla orantılı olarak hesaplanıyor, bu bütün ülkeler için geçerli, yaklaşık 35'le 40 milyon arası değişebiliyor. Bazen 34, bazen 38 olabiliyor, tamamıyla değişken bir rakam ama sonuçta OECD parametrelerine göre hesaplanıyor. Üye olduğumuz takdirde bu miktarı ödeyecekken şu anda başvurduğumuz kategori bizim ortak üyelik olup, onda 1 üyeliğe kabul ediyor yani buradaki tam üyelik de ya da üyelik kapsamında ödeyeceğimiz miktarın onda 1'ini ödemek durumundayız, bunun için de ekstra bir bütçe gelecek ve dolayısıyla bu anlaşmanın buradan geçmesi gerekiyor.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AVRUPA NÜKLEER ARAŞTIRMA ÖRGÜTÜ (CERN) ARASINDA CERN'DE ORTAK ÜYE STATÜSÜ VERİLMESİ HAKKINDA ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1 – (1) 12 Mayıs 2014 tarihinde Cenevre'de imzalanan “Türkiye Cumhuriyet ile Avrupa Nükleer Araştırma Örgütü (CERN) Arasında CERN'de Ortak Üye Statüsü Verilmesi Hakkında Anlaşma” ve Anlaşma'ya dair beyanımızı içeren Mektup'un onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tasarının tümü kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(1/950) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın Komisyon raporu hakkında İzmir Milletvekili Rıfat Sait, Aksaray Milletvekili Ali Rıza Alaboyun ve İstanbul Milletvekili Harun Karaca'nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Ahmet Berat Çonkar

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Gündemimizin 3'üncü maddesine geçiyoruz.

Türkiye Cumhuriyet Hükümeti ve Fransa Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı'nı görüşeceğiz.

(1/967) esas numaralı Tasarı 1 Ağustos 2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 13 Ağustos 2014 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Öncelikle sözü Dışişleri Bakanlığı temsilcimize veriyorum.

Buyurunuz.

DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI BÜYÜKELÇİ MURAT SALİM ESENLİ – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fransa Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliği Anlaşması, Fransa Cumhurbaşkanı Hollande'ın 27-28 Ocak 2014 tarihlerinde ülkemizi ziyareti vesilesiyle 27 Ocak 2014 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

Söz konusu iş birliği anlaşması özellikle yenilenebilir ve temiz enerji ile enerji verimliliği, nükleer enerji, madencilik, hidrokarbonlar ve petrokimyasallar, elektrik iletimi ve ekipman imalatı alanlarında olmak üzere ulusal mevzuatları çerçevesinde iki ülke arasındaki ikili bilimsel, teknik, teknolojik, hukuki, idari ve ticari iş birliğinin geliştirilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Nükleer enerji üretiminde Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra dünya ikincisi konumunda olan Fransa'da, günümüz itibarıyla 58 reaktör ve 63 gigawatt kurulu güç bulunmaktadır. Dünya nükleer elektrik üretiminin yüzde 17'si Fransa'da gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, nükleer teknolojisi son derece ileri olan Fransa'da son altmış yıldır herhangi bir nükleer kaza meydana gelmemiştir.

Diğer taraftan, Fransa ile ülkemiz arasında elektrik üretimi, hidrokarbonlar, jeolojik araştırmalar ve petrol boru hatları hususlarında hâlihazırda iş birliğimiz devam etmektedir.

Söz konusu iş birliği anlaşmasının, Fransa'nın nükleer enerji, elektrik, madencilik, petrol, doğal gaz ve yenilenebilir enerji alanlarındaki teknoloji ve “know-how” birikimi göz önüne alındığında, ülkemizin bu alanlardaki faaliyetlerine fayda sağlayacağı ve ikili ilişkilerimizin geliştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Fransa'nın Ankara'daki Büyükelçiliği 9 Eylül 2014 tarihli Nota'yla anlaşmanın yürürlüğe girmesi için Fransa Cumhuriyeti Anayasası uyarınca gereken prosedürün tamamlanarak, anlaşmanın Fransa tarafından onaylandığını bildirmiştir.

Takdirlerinize saygılarımla arz ederim efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Enerji Bakanlığımıza sözü veriyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 5

Sayın Büyükelçimizin bilgilendirmesine ek olarak ben de şu bilgileri Komisyonumuzun dikkatine arz etmek istiyorum: Malumunuz bir sonraki maddede Japonya'yla imzaladığımız ve yüce Meclisimizin onayına sunacağımız anlaşmalarla ilgili olarak, bu anlaşmalar 3 Mayıs 2013 tarihinde Japonya'yla imzalandı ama haddizatında bu iki taraflı değil, üç taraflı bir anlaşma. Sinop nükleer sahasıyla ilgili olarak imzaladığımız bu anlaşmada konsorsiyum üyeleri olarak, şirketimiz EÜAŞ'ın yanında Japonya'dan MHI ve ITOCHU şirketleri, Fransa'dan da GDF şirketi yer alacak. Bu noktada Japonya'yla imzaladığımız anlaşmadan sonra böyle önemli bir iş birliği konusuyla ilgili olarak, beraberinde devam eden sürede Fransa Cumhurbaşkanının ülkemizi ziyaretinde enerji alanında bir iş birliği anlaşması imzalanmasını ve bu konuya da nükleer de eklemeyi Hükümetimiz uygun buldu. Sayın Büyükelçimiz de konuşmasında dile getirdi. Fransa, Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra nükleer alanında oldukça ileri bir ülke. Enerjisinin yüzde 80'ine varan kısmını, elektriğinin yüzde 80'ine varan kısmını nükleerden üretmekte. Bu noktada Fransız firmaları nükleer üretiminde ve nükleer teknolojide ve işletiminde oldukça yetkin firmalar. Japonya ile imzaladığımız anlaşmanın devamı olarak Fransa'yla siyasi iş birliğinin geliştirilmesi noktasında bu enerji iş birliği anlaşması imzalanmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen Komisyon üyelerimiz varsa söz vermek istiyorum.

Buyurunuz Sayın Toskay, öncelikli olarak.

TUNCA TOSKAY (Antalya) – Sayın Başkan, affınıza sığınarak ben çok küçük bir şey ifade etmek istiyorum. Şimdi, bu gerekçede bir kelime var: “Elektrik iletimi ve ekipman.” Altıncı paragrafta. “Elektrik iletimi ve ekipman imalatı alanlarında olmak üzere ulusal mevzuatları çerçevesinde” diye bir ibare var. Ulusal mevzuatları olmaz Sayın Başkanım. “Mevzuat” kelimesi esasen kendi hâliyle çoğuldur yani ithalatlar olmaz, ihracatlar olmaz, icraatlar olmaz, burada da mevzuatlar olmaz. Mevzuat çoğuldur. İleriki anlaşmada da gelecek herhâlde. Yine, orada da bir kelime var. Bu basit konuda söz aldığım için size ifade edeyim.

ALİ RIZA ALABOYUN (Aksaray) – Osmanlıca gündeme geliyor.

ABDULLAH ÇALIŞKAN (Kırşehir) – Osmanlıca'yı öğretmediniz ki bize.

TUNCA TOSKAY (Antalya) – “Sanayisinde” diyor. “Sanayisinde” olmaz, “sanayiinde” olur. “Camisinde” olmaz, “camiinde” olur. Yani, burada Türkçeyi düzenli kullanalım diye. Kusura bakmazsanız, onu da ifade edeyim dedim.

Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Tabii yani bu uyarılar da önemli. Dilimizin doğru şekilde kullanımı ve muhafazası açısından bunların dikkate alınmasını biz de Bakanlığımız sayın yetkililerinden istirham ediyoruz. Takipçi olacağız bu konuyla ilgili de.

Teşekkür ediyoruz Sayın Toskay'a.

Sayın Alaboyun, buyurunuz.

ALİ RIZA ALABOYUN (Aksaray) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, biz, hızlı bir kalkınma sürecine girmiş olan bir ülkeyiz. Dolayısıyla, enerji hepimiz için kaçınılmaz ve sürekli enerji ihtiyacı olan bir ülkemiz ve burada arkadaşlarımızın da söylediği gibi yüzde 72 oranında tamamen dışa bağımlıyız, petroldü, doğal gazdı, vesaire. Yani, nükleer santrali de yapsak herhâlde, orada kullanacağımız nükleer uranyum rodrları konusunda gene dışa bağımlı olacağız. Kendimiz üretemiyoruz çünkü. O da ayrı bir sorun.

Tabii, nükleer enerjiyi biz destekliyoruz. Ben altı sene önce Çernobil'e de gittim, orada gördüm 4 no.lu reaktörün yanına bir perde yapmışlar. Orada geriden gösteriyorlar ama kaç yüz yıl devam edecek oradaki şey? Üzerine bir tane “shelter” yapmışlar, koruyucu, Birleşmiş Milletler ve uluslararası kuruluşlarla, nükleer yayılmasın diye. Kendi içerisinde sıkıntılı bir enerji ama tedbiri alınır da, Sayın Müsteşarım söylediği gibi, altmış yıldır hiçbir kazanın da olmadığı temiz bir enerji. Tabii, en çok istediğimiz şey güneş olsun, rüzgâr olsun, bunların hiçbir sıkıntıları yok ama güneşe bakıyorsunuz yılda ortalama ancak bin sekiz yüz saat enerji elde edebiliyorsunuz. Rüzgârdan iki bin beş yüz-iki bin sekiz yüz saat. HES'lere bakıyorsunuz, çok güvendiğimiz yenilenebilir enerjilerden, o da dört bin beş yüz saat civarında. Bize de sekiz bin yedi yüz altmış saat enerji lazım. Sekiz bin yedi yüz altmış saat bu lambanın yanması lazım, makinenin çarkının dönmesi lazım. Bu nedenle de nükleer enerji bizim için olmazsa olmaz enerjilerden biri. Kömür çok önemli ama kömürde de bütün dünyada olduğu gibi karbondioksit salınımından dolayı bir çekim var ama Almanya yine kömüre döndü, dönmeye başladı. Miadı dolmuş olan nükleer santralleri kapatıyorlar, yeniden Ruhr Havzası'nı çalıştırıp kömüre dayalı termik santraller kuruyorlar.

Şimdi, benim sorum şöyle: Biz nükleer konusunda epey bir mesafe katettik ama ilk ihaleye çıktığımızda sanıyorum 6 veya 7 tane firma yüklü bir şekilde ihale dosyası bedeli ödeyerek aldılar bunu ve sonunda bir tek Rusya kaldı. Bizde görebildiğim kadarıyla yurt dışındaki ülkelerde, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi “nuclear regulatory commission” dediğimiz veya nükleer düzenleme komisyonu yok. Bunun kurulması konusunda o zaman müsteşarımıza birkaç kere söylemişti ve arkadaşlarla görüştük ama... Bir: Niye 7 firmadan sadece tek firma, Ruslar girdi? İkinci: Bu nükleer regulatory komisyonu konusunda Bakanlığın çalışmaları var mıdır, yok mudur? Onu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Enerji Bakanlığımız Müsteşar Yardımcısına veriyorum sözü.

Buyurunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Başkanım, Sayın Vekilimizin son ihaleyle ilgili sorusuna ve nükleer düzenleme komisyonu ile ilgili sorusuna cevaben şunları söylemek isterim: Tabii, nükleer düzenleme komisyonu ile ilgili ayrıntılı bilgiyi de uygun görürseniz TAEK Başkanımız verecek.

Sorunun ikinci kısmıyla alakalı olarak: TAEK'in düzenleme kısmının oluşturulması, bu noktada özgür bir yapının oluşturulması noktasında kanuni çalışmalar sürüyor. Sayın TAEK Başkanı bizden daha ayrıntılı bilgiler verecek.

Son ihaleye, -bu nükleerin Türkiye'de ihale yoluyla yapıldığı, Sayın Vekilimizin belirttiği 2008 ihalesi- evet, oraya birçok ülkeden firma dosya aldı fakat sadece Rosatom firması Rusya'dan ihaleye katıldı. Bunun sebebi, tabii, geçmiş yıllarda Türkiye'de gerçekleşen ve sonuçlanamayan, değişik sebeplerle sonuçlanamayan ihalelerle ilgili olarak belki Türkiye'deki nükleer konusunda yatırım ortamına olan güvensizlikti. Bu noktada, Hükümetimiz, 2008 yılında gerçekleştirilen tek firmanın katıldığı ve daha sonra Danıştay tarafından iptal edilen ihaleden sonra bu nükleer projelerle ilgili olarak yaklaşımını değiştirdi ve hükümetler arası anlaşma modeline geçti ve Rusya'yla -bir sonraki maddede daha ayrıntılı şekilde ortaya koyacağımız şekliyle- gerçekleştirdiğimiz birinci

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 6

anlaşmadan sonra 2008'deki ihale şartları ortadan kalktı ve dünyada nükleer teknoloji üreten hemen hemen her ülke bizle Sinop nükleer sahasında müzakerelere katıldı. Bu noktada, son ihaleye katılım noktasındaki isteksizliği, o zaman Türkiye'deki ihale şartlarına yatırımcılar tarafından duyulan güvensizlik olarak ortaya koyabiliriz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Şahin, buyurun.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Öncelikle bu kitapçığı hazırlayan arkadaşlara teşekkür ederiz, gerçekten çarpıcı. Benim de Avrupa ziyaretlerimde zaman zaman karşılaştığım ve “Gerçekten, bakın, işte, nükleer santraller şehirlerin içerisinde kurulmuş.” dediğim manzaralarla karşılaşıyorduk.

Kitapçık çok güzel hazırlanmış ama bir eleştirim olacak. Son sayfanın resmini çektim, “tweet” atayım dedim hatta bu nükleer santral karşılarına ama burada Türk Hava Yollarının uçakları kullanılmış. “İstanbul-Washington arası bir uçak yolculuğu süresince maruz kalınan radyasyon miktarı bir yıl boyunca her gün yirmi dört saat süreyle bir nükleer santralin kapısında oturan kişinin alacağı miktarın 2,7 katıdır.” deniliyor ama Türk Hava Yolları uçağı kullanılmış. Yani, olumsuz gibi bir şey var, “supplemental” bir mesaj, olumsuz mesaj içeriyor. Ben Türk Hava Yolları yetkilileri olsam Enerji Bakanlığına dava açarım bunun için. Bence bu sayfanın bir revizyondan geçmesi, en azından burada logosu olmayan bir uçuş... Olumsuz bir algı yaratıyor yani.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yorumlayacak mısınız?

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Vekilim teşekkür ederiz. Nükleer Projeyi Uygulama Dairemiz var bizim, bu Sinop ve Akkuyu nükleer çalışmaları takip eden dairemiz Bakanlığımızda. Onların hazırladığı değerli bir çalışma bu. Biz bu eleştirinizi ve katkınızı dikkate alacağız. Fakat tabii Türk Hava Yolları bizim millî şirketimiz olduğu için belki bilinçaltında direkt bu olumlu manada arkadaşlar yaklaşmıştır. Tabii, biz bunu dikkate alalım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Başkanım özür dilerim.

Buyurunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Bu nükleer düzenleme kuruluşuyla alakalı sorunun diğer kısmına uygun görürseniz Başkanımız ayrıntılı bilgi verecek.

Buyurunuz.

TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU BAŞKANI ZAFER ALPER - Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; şimdi aslına bakarsak Türkiye'de nükleer düzenleme adı altında Atom Enerjisi Kurumuyla beraber başladı. Tabii, adı direkt olarak “nuclear regulatory commission” değil yani başka ülkelerde bildiğimiz gibi. Ama bakarsak dünyadaki nükleerin gelişimine, aslında 1932 yılında nötronun bulunmasına müteakip -nötron bulunmasaydı zaten nükleer reaksiyon ortaya çıkmayacaktı- 1950’li yıllarda başladı ilk nükleerin barışçıl amaçlarla kullanılması. Hepinizin de bildiği üzere, maalesef, nükleer enerji kullanılmasıyla birlikte ilk defa onu yok eden bir silahta kullanılmıştır. 1932’de nötronun bulunmasına müteakip 1938-1939’lu yıllarda Alman fizikokimyaçılar Otto Hahn ve Strassman nötron ile uranyumu bombardıman etmiş ve ilk defa uranyumun parçalandığını keşfetmişler. Takip eden yıllarda, 1939’lu, 1940’lı yıllarda Enrico Fermi adında bir fizikçi Amerika’da Chicago Üniversitesinde bir laboratuvarda bu reaksiyonu zincirleme hâline getirmiştir. Müteakiben, dünya soğuk savaş yıllarında olması nedeniyle ilk defa nükleer bomba imalatı yapılmış ve hepinizin bildiği gibi Japonya’da iki yerde Hiroşima ve Nagasaki’de de kullanılmıştır. Nükleer enerji kötü kullanıldığında bu şekilde kötü sonuçlara yol açmasını fark eden dünya, nükleerin barışçıl kullanımıyla ilgili ilk inisiyatifleri 1950’li yıllarda, Barış İçin Atom Projesi’yle Amerika’da başlatılmıştı bildiğinizi üzere. Daha sonra 1955’li yıllardan itibaren Türkiye Amerika Birleşik Devletleri’yle bu alanda bir anlaşma imzaladı. Türkiye’nin ilk Atom Enerjisi Kurumu o zaman komisyondur -onu hatırlatmak için söyleyeyim- 1956 yılında kuruldu. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ise bizden bir yıl sonra kuruldu. Böyle bir gerçek de var, bunu hatırlatmak için söyledim.

Dünyada nükleer enerjiye geçiş programları 1950’li yıllardan sonra hep şu şekilde oldu: Bir araştırma reaktörüyle o ülke teknolojiye girecek, o araştırma reaktörünü öğrenecek ve daha sonra bunun daha ticari versiyonu olan büyük ölçekli nükleer santrallere geçecekti ve Türkiye 1957 yılında başladığı nükleer santral projesine araştırma reaktörüyle başladı, adım attı, 1962 yılında Çekmece’deki ilk araştırma reaktörünü yaptı. Müteakiben geçtiğimiz yarım yüzyıl içerisinde yaklaşık 3 defa nükleer santral ihale girişimi oldu. Türkiye’de bir nükleer düzenleme kurumu o zaman vardı, o zamanki adı Atom Enerjisi Komisyonuydu. Çünkü 1970’li yıllarda yapılan ihale sonuçlansaydı o günün komisyonu buna ilk lisans verecekti. Bugün yeni adıyla -1982’de Türkiye Atom Enerjisi Kurumu olan bu kurum, 1970’lerde lisanslayıcı kurum hüviyetini devam ettirdi. Ancak, geline nokta Atom Enerjisi Kurumunda, dünyanın geldiği noktayla son kazalardan sonra artık bu kurumun bünyesinde düzenleyici faaliyetlerin tamamıyla ayrıştırılması noktasına geldi. Dolayısıyla, bugün itibarıyla bu konuda sadece düzenlemeyle ilgili taslak kanun şu anda Bakanlık tarafından Başbakanlıkta bulunmaktadır. Dolayısıyla, artık geldiğimiz noktada şu an itibarıyla bir miktar lisanslı olarak bizim bünyemizde de faaliyete bulundurduğumuz konular artık tamamıyla ayrıştırma noktasına gelmiştir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Alaboyun, buyurun.

ALİ RIZA ALABOYUN (Aksaray) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, benim söylemek istediğim, nükleer araştırmalarla ilgili Türkiye’nin bir geçmişi var. Ben de MTA kökenliyim. Sarı pastayı ilk imal edenlerden biri MTA’da bizleriz. Şimdi, benim söylemek istediğim o değil. Benim söylemek istediğim, bir önceki soruyla da bağlantılı olarak, 7 tane firma gelip de ihale şartnamesi alıyor. 1 kişi girip de 8’i gidiyorsa sizin nükleer düzenleme mevzuatınızda sıkıntı var demektir. Nükleer düzenleme mevzuatınız olsaydı güzelce, gelen adam derdi ki: “Ben neye muhatabım? Karşımdaki özerk kuruluş kim? Ben bunun artıklarını nasıl (handle) edeceğim, muhafaza edeceğim, neler yapacağım?” Bununla ilgili bir düzenlememiz yok. Ben bunu söylemeye çalışıyorum “nuclear regulatory commission” diye. Ama Başbakanlığa gönderdiğiniz şey sevindirici, onu duymuş olmaktan da memnunuz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 7

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının 1'inci maddesi okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ VE FRANSA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA ENERJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 27 Ocak 2014 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Fransa Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliği Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tasarının tümü kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(1/967) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın Komisyon Raporu hakkında Gaziantep Milletvekili Ali Şahin ve Karabük Milletvekili Osman Kahveci ve Kırşehir Milletvekili Abdullah Çalışkan'ın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Ahmet Berat Çonkar

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemimizin 4'üncü maddesine geçiyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma ile Türkiye Cumhuriyetinde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesine Dair İşbirliği Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı'nı görüşeceğiz.

(1/1004) esas numaralı Tasarı, 8 Aralık 2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 9 Aralık 2014 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sözü Dışişleri Bakanlığı temsilcimize veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI BÜYÜKELÇİ MURAT SALİM ESENLİ – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; Türkiye Cumhuriyeti'nde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma ülkemiz tarafından 3 Mayıs 2013 tarihinde Ankara'da, 26 Nisan 2013 tarihinde de Japonya tarafından Tokyo'da imzalanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesine Dair İşbirliği Zaptı ülkemiz tarafından 22 Ağustos 2014 tarihinde Ankara'da ve Japonya tarafından ise 27 Ağustos 2014 tarihinde Tokyo'da imzalanmıştır. Bahse konu anlaşmalar bütününü vasıtasıyla Japonya'yla iş birliği içinde ülkemizin ikinci nükleer güç santrali projesini hayata geçirecek ve aynı zamanda ülkemizde nükleer güç sanayisinin geliştirilmesini sağlayacaktır.

Nükleer enerjinin enerji arz kaynaklarımız arasına dâhil edilmesi, ülkemiz ekonomisinin son yıllarda önemli gelişme göstermesine paralel olarak artan enerji talebinin karşılanması, enerji arz güvenliğinin sağlanarak ithal yakıtlara bağımlılıktan kaynaklanan risklerin azaltılması, enerji kaynaklarımızın çeşitlendirilmesi ve sera gazı emisyonlarının azaltılması açısından elzemdir. Bu bağlamda, ülkemizin kararlı bir şekilde yürüttüğü nükleer enerji programı çerçevesinde hâlihazırda 2 nükleer güç santrali projesi devam etmektedir. İlk proje için nükleer enerji sektöründe önemli ülkelerden biri olan Rusya Federasyonu'yla iş birliği yapılmıştır. Ülkemize kazandırılması planlanan ikinci nükleer güç santrali projesi için, dünyada nükleer güç reaktörü ve ekipmanı teknolojilerinin geliştirilmesinde, nükleer madde üretiminde, nükleer enerji santrali işletilmesinde en önde gelen ve tecrübeli ülkelerden biri ve nükleer enerji sektöründeki en önemli tedarikçilerden olan Japonya'yla iş birliği ön görülmektedir.

Proje kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin elektrik üretim anonim şirketi konsorsiyumunu ve Japonya Hükümetinin Japon konsorsiyumunu güçlü bir şekilde desteklediklerini ifade eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti'ne Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesine Dair İşbirliği Zaptı Hükümetimiz adına 22 Ağustos 2010 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır. Bahse konu anlaşmalarla Japonya'yla ülkemizin ikinci nükleer güç santrali projesi hayata geçirilecek ve aynı zamanda ülkemize nükleer güç sanayinin geliştirilmesi de sağlanacaktır. Mezkûr projeye santralin gerek inşaat gerek işletme döneminde insan kaynakları potansiyelimizin geliştirilmesi, santralde kullanılacak malzeme ve ekipman ile teknik servis hizmetlerinin yerli tedarikinin sağlanması ve ülkemize teknoloji transferi gerçekleştirilmesi de ayrıca hedeflenmektedir. Söz konusu proje enerji talebi hızla artan ülkemiz için kaynak çeşitliliği sağlayacak, ithal kaynaklara olan bağımlılığımızı da azaltıp sürdürülebilir enerji arzına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Birbirleriyle bütünlük arz eden ve aralarında kuvvetli bağ bulunan hükümetler arası anlaşma ile iş birliği zaptının bir bütün olarak birlikte onay sürecine tabi tutulması yerinde olacaktır. Her iki metin de Japonya'da Parlamento onayına tabi bulunmamaktadır. Japonya Dışişleri Bakanının uygun bulmasıyla iç onay süreci tamamlanmıştır. Japonya'nın Ankara Büyükelçilik yetkilileri Japonya'nın iç onay sürecini tamamladığına dair notaları bugün Bakanlığımıza iletmışlerdir.

Saygılarımla arz ederim efendim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 8

Enerji Bakanlığımız temsilcisine sözü veriyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Sayın Büyükelçimizin eklediği bilgilere ben de şu bilgileri ilave etmek istiyorum: Bugün çok önemli bir anlaşma için huzurunuzda bulunuyoruz. Mayıs 2010 tarihinde Rusya Federasyonu'yla imzaladığımız Akkuyu sahasına ilişkin nükleer anlaşmadan sonra 3 Mayıs 2013 tarihinde Japonya'yla ülkemiz arasında Sinop nükleer sahasına ilişkin hükümetler arası önemli bir anlaşma imzaladık.

Bugün yüce Meclisimizin takdirlerine bir anlaşmalar paketini sunuyoruz. Birinci anlaşma hükümetler arasında akdedilmiş olan hükümetler arası anlaşma. Bu, Mayıs 2013 tarihinde imzalandı. Daha sonra, bu anlaşmadan sonra Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve proje şirketleri arasında müzakere edilen, müzakeresi ondan sonra başlayan ev sahibi hükümet anlaşmaları, maddeleri, müzakeresi bir yılı aşkın sürdüldü. Bunun müzakereleri tamamlandıktan sonra hukuki, finansal ve teknik açıları içeren bu teknik anlaşma, daha sonra ağustos ayında yine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Japonya Hükümeti arasında imzalanan iş birliği mutabakat zaptına ek olarak kondu.

Bugün bir anlaşmalar bütünü yüce Meclisimizin onayına sunuyoruz. Bu, ülkemiz ile Japonya ve onu takip eden şekilde Fransız şirketlerini içeren ve ülkemize birinci sınıf nükleer teknolojiyi getirmeyi hedefleyen 4.480 megavatlık ATMEA1 basınçlı su reaktör teknolojisiyle yapılması planlanan bir proje. Bu projenin tabii önemli iki boyutu var: Birincisi, bu projeye, Akkuyu nükleer santrali projesinde olduğu gibi, enerji arz güvenliğimize önemli bir miktarda katkı sağlamış olacağız. Hepimizin de malumu, ülkemiz maalesef enerji fakiri bir ülke. Enerjimizin yaklaşık yüzde 75'ini yurt dışından ithal etmekteyiz ve doğal gaz da enerji tüketimimizde oldukça büyük bir paya sahip. Doğal gaz ihtiyacımızın yüzde 98'ini ithal etmekteyiz malumunuz ve elektrik üretimimizin de yaklaşık yüzde 50'sini, net rakamla söylersem bugün itibarıyla yüzde 44'ünü doğal gazdan üretmekteyiz. Bu noktada, tabii, Bakanlık olarak enerji politikamız çerçevesinde tüm yerel kaynakların maksimize edilmesi temel hedefimiz. Bununla birlikte, yenilenebilir kaynakların da kullanımının maksimize edilmesi temel hedefimiz. Fakat Türkiye mevcut büyüme rakamlarıyla enerji büyümesini, sanayi büyümesini karşılama noktasında daha farklı kaynaklara, kaynak çeşitlendirmesine ihtiyaç hissetmekte. Bu noktada Japonya'yla imzaladığımız bu anlaşmalar bütünüyle Türkiye'nin enerji arz güvenliğine ciddi katkı sağlayacağımızı düşünüyoruz.

Diğer taraftan, 2023 hedeflerimiz kapsamında Türkiye'nin gelişmiş ülkeler noktasında şu an dünyada 16'ncı, 17'nci sıradan ilk 10 ekonomiye ulaşması gibi önemli hedefleri var. Bu noktada, nükleerin enerji arz güvenliği dışında Türk sanayisine etkisi de oldukça önemli. Biz, bu anlaşmayla ekonomik etki çalışması ve nükleer teknolojinin Türkiye'ye transfer edilmesi, yerleşmenin artırılması noktasında önemli nosyonları da bu anlaşmaya girdik. Söz konusu anlaşma, ülkemize, Türkiye'nin sanayi sektörüne, müteahhitlik sektörüne çok olumlu katkılar sağlayacağı ve yeni pencereler açacağını umduğumuz bir anlaşma.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen Komisyon üyelerimiz varsa söz vermek istiyorum.

Sayın Osman Kahveci'ye ilk sözü veriyorum.

Buyurun.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) - Evet, Türkiye enerji üretiminde yeni bir süreci yaşıyor. Nükleer enerjiye geçiş sürecinde düğmeye basıldığını görüyoruz. Özellikle, bir tanesi Rusya'yla, bir tanesi Japonya'yla yapılan anlaşmayla birlikte Türkiye nükleer enerjiye geçiyor. En çok tenkit ettiğimiz veya kaçtığımız şey enerjide dışa bağımlılıktır. Az önce arkadaşımız da işaret etti. Yüzde 75 dışa bağımlı bir enerji politikamız var. Hızlı bir şekilde yerli kaynakları harekete geçirmek, bizim ana politikamız da bu.

Ancak, iki tane burada sorum var. Bir: Nükleer enerji teknolojisini ithal edeceğiz, bundan kaçışımız yok ama biz ithal ürünlerden, ithal enerji kaynaklarından kaçalım derken acaba bu nükleer enerjide kullanacağımız -ki ana maddesi de uranyum- bu uranyum kaynakları itibarıyla yine biz nükleer enerjide dışa bağımlılığa devam mı edeceğiz? Türkiye'deki uranyum kaynaklarını yani bu nükleer enerjide kullanacağımız uranyum kaynaklarını harekete geçirebilecek bir potansiyelimiz var mı? Yani, eğer böyle giderse bu uranyumun, bir nükleer tesisteki ithal kaynağın payı ne? Yani, doğal gaz gibi, diğer yakıtlar gibi yine biz dışa bağımlı bir enerji politikasına mı gideceğiz? Bunların payı nedir? Özellikle, uranyum kaynakları açısından geldiğimiz durumu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Aytekin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Vekilim teşekkür ederim.

Tabii, Japonya'yla imzaladığımız hükümetler arası anlaşma ve ev sahibi hükümet anlaşmasında yakıt çubuklarına ilişkin önemli adımlar da var. Bununla alakalı proje şirketleri Türkiye'de yakıt asamblesi konusunda ve yakıt imalatı noktasında ilerleyen safhalarda bir tesis de kuracaklar. Fakat nükleer santrallerde yakıtın genel üretimde çok düşük bir maliyeti var. 1.000 megavattı 180 ile 300 dolar civarında. Bizim imzaladığımız her iki anlaşmada da söz konusu projelere ilişkin yakıt teminini biz proje şirketinden Rus anlaşmasında Ruslardan, bu anlaşmada da ise proje şirketlerinden Türk-Japon ve Fransız ortaklığından talep ettik. Onların yükümlülüğünde.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sözü Sayın Toskay'a veriyorum.

Buyurun Sayın Toskay.

TUNCA TOSKAY (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, bugün gündemimizdeki herhâlde en önemli anlaşma bu. Eğer biraz sorularımızla ve aydınlanma istediğimiz sebebiyle zaman alırsak hem sizden hem değerli milletvekili arkadaşlarımızdan ben şahsen peşinen özür diliyorum.

Şimdi, bir kere bu gerekçeden girmek istiyorum. İkinci paragrafta "...son yıllarda önemli bir gelişme göstermesine paralel olarak ekonomimizin artan enerji talebinin karşıllanması..." diyor. Şimdi, benim bildiğim şudur: Enerji talebiyle gayrisafi yurt içi hasılanın artışı ve eksilişi birebir korelasyon halindedir. Ekonomimiz ne kadar hızlı büyürse enerjiniz de o kadar artar. Gayrisafi yurt içi hasılanın son yıllarda ve daha evvelki dönemlerde büyüme oranları ortada olduğuna göre burada bu ifadeyi kullanmakta son derece dikkatli olmamız lazım. Birinci madde bu.

İkincisi: Sayın Müsteşar Yardımcımızın ve Atom Enerjisi Kurumu Başkanımızın verdiği bilgilerden 2008 yılındaki ihaleye 8 şirket katılmasına rağmen, dosya almasına rağmen kimse teklif vermediği için uluslararası bir anlaşmayla Rusya'ya biz birinci santralin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 9

yapılması ihalesini vermiş oluyoruz. Şimdi, 57'nci Hükümet zamanında da bir ihaleye çıkıldı 2008 değil, 2000'lerde bir ihaleye çıkıldı. 3 tane ciddi şirket teklif verdi. Bunlardan bir tanesi -siz o arşive sahipsiniz zaten, tahmin ediyorum biliyorsunuz o hikâyeyi- idari ve teknik şartnameyi karşılamadığı için ihale komisyonu tarafından elimine edildi, diğer ikisi âdetâ finale geldi, ikisi de çok ciddi şirketlerdi ama herhangi bir şekilde kurumun aşında Bakanlar Kurulu kararı almasına gerek yoktu benim hatırladığım kadarıyla. TEK'in kendisi karar vererek ihaleyi sonuçlandırma yetkisi olduğu hâlde herhangi bir şekilde, belki de sorumluluktan çekindiği için bürokratlar, Bakanlar Kuruluna ihale geldi ve orada bu ihalenin sonuçlandırılması mümkün olmadı. Yani, tarihî bilgi olarak onu da arz etmek istiyorum.

Orada, Atom Enerjisi Kurumu Başkanımız, bir hoca vardı. Ben tek bir cümleyle bir soru sordum kendisine: "Sayın Başkanım, Sayın Hocam bir tek cümleyle lütfedip cevap verir misiniz. Siz nükleer santral kurulmasına taraftar mısınız, değil misiniz?" diye sordum. Çünkü daha evvelki verdiği bilgilerden net bir kanaat sahibi olamadık. Sayın Hocamız, bana yaklaşık 4-5 paragraflık cevap verdi, belki de benim anlayış kapasitemle sınırlı olduğu için, ben doğru dürüst, yine de taraftar olup olmadığını anlayamadım. Bu hava içinde şey kaldı.

Şimdi, yeni bir yöntem bu. Uluslararası bir anlaşma yapıyoruz ve bir ülkeye oranın belirleyeceği bir firmaya nükleer santrali veriyoruz. Bu, bir yöntem ama bunu düşünmemiz lazım. Şöyle: Biz, bu ihaleyi rekabete açmıyoruz, değişik teklifler almıyoruz ve onlarla pazarlık ediyoruz. Burada acaba ekonomik olarak doğru karar verip vermediğimiz konusunda benim ciddi şüphem var. Birinci madde bu.

İkincisi: Madem siz Bakanlık olarak bu arşive, bu bilgilere sahipseniz, o söylediğimiz ihalede yani bizim sonuçlandıramadığımız ihalede sona kalmış olan iki şirketin toplam rakamları nedir, maliyet rakamları nedir? Kurulu güç olarak teklif ettikleri santral nedir, birim üretim miktarına düşen yatırım miktarı nedir ve Rusya'yla yaptığımız, ki yaklaşık 22 milyar dolara varacağını düşündüğümüz santralde kurulu güç, toplam maliyet ve birim enerji miktarına düşen yatırım miktarı nedir? Bunu bir bilmek isteriz doğrusu.

Bu anlaşmada yirmi yıllık bir satın alma garantisi veriliyor eğer yanlış şey yapıyorsam onu lütfen düzeltin. Bir rakamdan bahsediyorsunuz -ki net bir rakam değil- 10,80-10,83 sent. Onun üzerine 0,3 sent de bir ilave gelecek. Benim gördüğüm kadarıyla 11,1 sent veya 11,13 sente geliyor. Bunun üzerine başka şey ilave edilecek mi, bilmiyorum. Yani Türkiye yıllık ne kadarlık bir enerjiyi, ne kadar bir kilovatluk enerji satın almayı taahhüt ediyor?

1, 2, 3, 4'üncü ünitelerin tamamı devreye girdiği zaman, bu 4 ünitenin bize toplam maliyeti nedir ve biz bu şirkete ne kadar para ödeyeceğiz? Bunu bilmemiz lazım.

Burada Japonların bize teklif ettiği reaktör tipi nedir? "Hafif su reaktörü teklif ediyor." diyorsunuz, tamam. Ama tipi itibarıyla nedir, böyle bir reaktör şu ana kadar herhangi bir ülkede kurulup hizmete alınmış, kesin kabulü yapılmış mıdır? Yoksa bize proje hâlinde olan bir reaktörü teklif edip bütün bebeklik hastalıklarının maliyetini biz mi ödeyeceğiz?

Şimdi, burada, sayın milletvekilim çok bana göre enteresan ve kritik bir noktaya temas ettiler yani bu dışa bağımlılık meselesi, yerli yakıt kaynaklarımızın, uranyumun vesairenin devreye sokulup sokulmayacağını. O soruyu ben de size yöneltiyorum.

Şimdi 2'nci santralin kurulması aşamasına geldiğimize göre, acaba Türkiye'nin bir nükleer enerji yakıt projesi var mı? Buna bağlı olarak soracağım bir soru daha var: Ruslarla yaptığımız kurulacak olan santral hafif su santrali. Bu da hafif su santrali.

Peki, şu akla gelmez mi? 1'incisini hafif su santrali kuruyoruz, 2'ncisini değişik bir teknolojiyi denemek bakımından ağır su santrali kurmayı hiç düşündük mü? Yani siz uzmansınız bu işte. Ben size bunları söylemekten şey yaparım, yani öyle bir şeyim olmaz. Ama ağır su santralinin, Türkiye'nin sahip olduğu toryum madenlerinin kısa bir işlemten sonra yakıt olarak kullanılmasına daha uygun bir teknoloji olduğunu uzmanlar söylüyorlar. O zaman sayın vekilimin söylediği endişeyi de büyük ölçüde -büyük bir toryum rezervine sahip Türkiye- ortadan kaldırmaz mıyız?

Ben epey süre aldım. Bazı sorularım daha var ama bu gelişen müzakereler sırasında eğer Sayın Başkanımız da lütfedip hak verirse, sormak isterim.

BAŞKAN – Tabii, tabii... Bunu kapsamlıca değerlendirmemiz lazım.

TUNCA TOSKAY (Antalya) - Çok teşekkür ediyorum şimdilik efendim.

BAŞKAN - Ben teşekkür ediyorum.

Buyurunuz Sayın Aytekin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN - Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Sayın vekilimin sorularına hızlıca cevap vermek istiyorum. Son ihaleden önceki ihaleyle ilgili sayın vekilim 3 firmanın katıldığı, 2 firmaya yeterlilik verildiği ihaleyle ilgili süreci hatırlattı. Yanlış hatırlamıyorsam, bu, 1999 yılında gerçekleştirilen ve Bakanlar Kurulu kararıyla iptal edilen bir ihaleydi. Siz, yanlış hatırlamıyorsam, Sayın Vekilim, 56'ncı ve 57'nci hükümetlerde devlet bakanı olarak bulundunuz. Ben de o zaman Dış Ticaret Müsteşarlığında uzman olarak çalışıyordum. Sizin bakanlığınızda çalışma şerefinde bulundum.

55'inci Hükümet devrinde, hatırlıyorum, Bakanlar Kurulu kararıyla bu ihale iptal edildi. Zaten sorun da buradan kaynaklanıyor Sayın Vekilim. Enerji Bakanlığının da bu konuyla alakalı konuşmalarını hatırlıyorum. Bu 1999 yılında iptal edilen ihaleyle alakalı şunu söylemişti: "Bu ihale, varsayalım en pahalı teklifi veren 3'üncü firmaya çok sağlam olmayan gerekçelerle dahi verilmiş olsaydı, Türkiye yine daha iyi durumda olurdu ve şu hâliyle Türkiye nükleer enerji üreten bir ülke olurdu."

Türkiye'nin 1999'daki ihaleyi de, 2008'deki son ihaleyi de gerçekleştirememesinin en büyük nedeni, 20 milyar dolarlık finansman maliyeti dışında, sırf yatırım maliyeti 22 milyar dolar olan bir projenin, Türkiye'nin açık ara farkla en büyük projesi, böyle büyük bir projenin bürokratik omuzlar sorumluluğunda yapılamaması sorunu. Türkiye otuz yılı aşkın sürede bunu gerçekleştiremedi maalesef. Bundan dolayı Hükümetimiz ihale modelinden hükümetler arası anlaşma modeline geçti.

Hükümetler arası anlaşma modeliyle, biz, söz konusu anlaşmaları Bakanlık olarak, teknik yetkililer olarak bitirdikten ve siyasi otoritenin onayına sunduktan, onların kabulüne sunduktan sonra yüce Meclisimizin onayına sunarak böyle büyük bir sorumluluğu ancak yüce Meclisimizin taşıyabileceği düşüncesiyle yol aldık. Ve bu geline yolda, umarım söz konusu anlaşmayı da Rusya Federasyonu anlaşmasında olduğu gibi yüce Meclisimiz onaylayacaktır.

Gelinen süreç bu seçilen yolun doğru bir yöntem olduğunu gösteriyor. Sayın Vekilim, Sayın Ali Rıza Alaboyun bir önceki konuşmasında 2008'le ilgili süreci eleştirirken "Neden bir firma katıldı?" dedi. Evet, biz 2010 tarihli anlaşmayı tek ülkeyle yaptık, o

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 10

ülkeyle gerçekleştirdik fakat nükleer enerji sürecinde Türkiye'ye olan -çünkü bu dünyadaki en değerli, en pahalı teknoloji- güvensizliği biz, bu Rusya Federasyonu anlaşmasıyla aştık ve bugün onayınıza sunduğumuz Japonya anlaşması müzakeresinde, biz, Amerika Birleşik Devletleri dışında nükleer teknoloji üreten, bu konuda yetkin tüm ülkelerle nükleer gerçekleştirdik. Güney Kore'yle gerçekleştirdik, Çin'le gerçekleştirdik, Fransa'nın EDF firmasıyla gerçekleştirdik, Kanada'nın Candu firmasıyla gerçekleştirdik. Bu noktada fiyat ve fiyatın dışındaki tüm etmenler noktasında önemli müzakereler sonucunda...

Japonya'da da- yine, antrparantez- Japonya'yla iki müzakere gerçekleştirdik. Birinci müzakeremizi -ona en son sorunuzda geleceğim- Toshiba'yla gerçekleştirdik. Müzakere süreci devam ederken Fukushima kazası yaşadık. Birazdan anlatacağım gerekçelerle o müzakere sona erdi, fakat fiyat, fiyat dışında teknoloji transferi, yakıt konusu, yerelleşme, yerli personelin eğitimi, tüm konulara ilişkin olarak yaptığımız görüşmelerde en faydalı ve kârlı teklifin Japonya tarafından verildiğini gördük.

Fiyat noktasında, evet, hükümetler arası anlaşmada ve ev sahibi hükümet anlaşmasında iki alternatifli fiyatımız var: Teki kilovatsaat başına 10,83 dolar/sent, diğeri 10,80 dolar/sent. Bunlar yakıt hariç. Yakıt dâhil olduğu zaman buna ortalama 1 dolar/sent daha ekliyoruz. 11,83 dolar/sent veya 11,80 dolar/sent.

Bu fark nereden kaynaklanıyor? Bu fark şuradan kaynaklanıyor: Sizin de söylediğiniz gibi, yirmi yıllık bir elektrik satın alma taahhüdüyle üretim yapacak bu santral. Yani yirmi yıl TETAŞ veya Türkiye Cumhuriyeti devleti o fiyattan bu elektriği satın alacak. Bunun maliyet geri dönüşleri hesaplandığında şöyle bir alternatif ortaya koyduk: Bizim de yaklaşımımızda en temel unsurlardan birisi de fiyattı. Rusya'yla anlaştığımız fiyatlardan daha düşük bir fiyata biz bu anlaşmayı sonlandırma, gerçekleştirme hedefindeydik. Hatırlarsanız Rusya'yla 12,35 dolar/sentten gerçekleştirmiştik kilovatsaat başına bu anlaşmayı. Burada yakıtı da katarsak 11,83 veya 11,80.

Bu 0,3'lük fark şuradan kaynaklanıyor: Bir alternatife göre, EÜAŞ'ın burada yüzde 49'luk payı var. EÜAŞ Genel Müdürümüz de burada, o da ayrıntılı bilgi verebilir. Fransız ve Japon konsorsiyumunun yüzde 51'lik bir payı var. Burada biz fiyatı düşürme noktasında alternatifleri ararken bir alternatif de 10,83'te... Yani bu 22 milyar dolarlık bir proje, firmalar buna ciddi bir finansman koyacak, bunun kârlılığı oldukça önemli. IRR yani maliyetin geri dönüşünü hesaplarken yüzde 13 Fransız ve Japon firmaları için ve EÜAŞ için yüzde 10'luk bir hesap yaptığımız vakit 10,83 fiyatını bulduk. 10,80 fiyatını ise iki yıl fizibilite çalışması gerçekleştirilecek, bu sahanın uygunluğu ve ekonomikliğin değerlendirilmesi noktasında bu çalışmalar sürecektir ve en son fiyatı belirleyeceğiz. 10,80'i de şöyle bulduk: IRR noktasında yine Fransız ve Japon konsorsiyumu firmaları yüzde 13 IRR alacaklar, EÜAŞ yüzde 8 aldığı vakit ne kadara denk gelir? Bu noktada bu fark buradan kaynaklanıyor. Teknik bir fark fakat temel olarak şunu söyleyebilirim: Japonya anlaşmasıyla teknoloji olarak, algı olarak daha iyi bir teknolojiyi daha ucuz bir fiyata aldığımızı düşünüyoruz. Fiyat tek unsuru değil. Fiyat dışındaki unsurlarda da yenilikler var bu anlaşmada.

Sorunuzun sondan bir önceki kısmına gelirim, reaktör tipiyle alakalı, evet, burada biz MHI ve AREVA'nın ortak üretmekte olduğu ATMEA1 santralini kullanacağız. ATMEA1 santralini, evet, dünyada kesin kabulü yapılmış bir santrali yok ama bu yeniden çıkmış, nevzuhur, hiçbir unsuru hiç denememiş santral değil. Yine AREVA'nın geliştirdiği IPR santrali var. Bu, Fransa'da, Finlandiya'da, İngiltere'de, Çin'de gerçekleştirilen bir santral. 1.600 megavatlık üretim kabiliyeti var. 1.400 ila 1.600 megavatlık. ATMEA1 santrali bunun basitleştirilmiş hâli. IPR santrallerinde karşılaşılan sorunlar ortaya çıktıktan sonra teknoloji üreticisi AREVA firması IPR teknolojisinin temelinde yeni bir teknoloji geliştirdi. Aslında IPR'la karşılaşılmış olduğu zorlukları ATMEA'yla birlikte ortadan kaldırmış oldu denen... henüz kesin kabulü yapılmadı fakat IPR'ın olumsuz, özellikle maliyet açısından olumsuz tecrübelerinden faydalandı. 2005'lerle birlikte MHI ve AREVA bu teknolojiyi geliştirmeye başladı. Fransa nükleer düzenleyici otoritesi yetkisini verdi, Avrupa Birliğiyle ilgili komisyon yetkisini verdi. Japonya'da nükleerle ilgili komisyon bunun yetkinliğiyle yeterliliği noktasında yetkisini verdi. Bu noktada biz teknoloji açısından da önemli bir tercihte bulunduğumuzu düşünüyoruz. Yakıtlı ilgili, nükleer enerji yakıt projesiyle ilgili kısmına gelince, tabii, nükleer yakıtlı alakalı Rusya anlaşmasından farklı olarak biz Türkiye'de, tabii bunların ekonomikliği konusu da var, yani 8 santralden sonra nükleer yakıtlı ilgili tesis kurulmasının ekonomikliği ortaya çıkıyor. Biz burada anlaşmaya Türkiye'de nükleer yakıt tesisi kurulması noktasında önemli maddeler koyduk. Eğer bundan sonraki teknolojiyi, eğer inşallah Türkiye'de ikinci projeden sonra gerçekleştireceğimiz teknolojiyi de biz uzmanlaşma noktasında benzer teknolojiyle devam edersek nükleer yakıtlı ilgili tesisler kurulması noktasında da bu anlaşmayla yenilikler getirdiğimizi düşünüyoruz.

Sorunuzun son kısmı, bu basınçlı su reaktörü modeliyle çalışan bir teknoloji. Rusya'yla imzaladığımız VVER santrali de basınçlı suyla çalışan teknoloji. Dünyada tabii temel iki teknoloji var. Bir basınçlı su reaktörleri bir de kaynak su reaktörleri. Aslında tabii müzakereler dış dünyadan bağımsız ve çok mükemmel şartlarda devam etmiyor. Biz bunu düşünerek Japonya'yla ilk müzakeremizde Toshiba'yla ve Hitachi'yle gerçekleştirdiğimiz müzakerelerde ABWR teknolojisiyle, kaynak sulu reaktörler teknolojisiyle biz müzakeremizi ortaya koyduk. İşletmeci de Japonya'nın en büyük işletmecisi TEPCO firmasıydı. 11 Mart 2011 tarihinde biz Ankara'da müzakereleri yürüttüğümüz esnada Fukushima felaketi oldu ve projenin temel ayaklarından olan işletici firma ayağı TEPCO ekonomik olarak ciddi sıkıntılar yaşadı ve ticari olarak faaliyet gösteremez hâle geldi ve Japonya Hükümeti bu teklifinden vazgeçmek durumunda kaldı. Biz bu hassasiyeti düşündük, bunu gerçekleştirmek istemedik ama o zamanın şartlarında tüm diğer etmenleri de ortaya koyduğumuzda ATMEA1 projesinin teklifinin diğer açılardan da cazip gelmesi nedeniyle bunu seçmek zorunda kaldık demeyelim ama seçtik. Zaten dünyada mevcut nükleer santrallerin de üçte 2'si basınçlı su reaktörlerinden oluşuyor. Bunların artıları var, eksileri var ama kişisel kanaatimi de sorarsanız, bundan sonraki projelerde yine farklı teknolojilerle mi gitmek lazım? Bence farklı değil, belli bir teknoloji seçerek orada uzmanlaşmakta fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sözü Sayın Ayşe Eser Danişoğlu'na veriyorum.

AYŞE ESER DANIŞOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi konu nükleer olunca tabii tartışmalı pek çok güvenlik meselesi de gündeme geliyor, akla geliyor. Burada biraz önce bize dağıtılan Bakanlığımız kitapçıklarına Ali Bey atfı yaparken bu işte sadece kapısında oturanın göreceği zarardan bahsetti. Burada bahsedilen endişe, tehlike nükleer santralin kapısına gidip oturmak, ne kadar zarar görürüz meselesi değil tabii. Burada hepimiz biliyoruz ki yaşanan faciaların gelecek nesiller ve doğa üzerinde telafisi mümkün olmayan zararları var. Bu nedenle çok iyi değerlendirilmesi gerekiyor bu nükleer santral meselesinin. Burada tabii bizim ülkemizde seçilen yerlerin deprem bölgesinde, fay hattında olması da ayrı bir endişe konusu. Biraz önceki açıklamalardan yeni denenecek bir teknoloji olduğu da anlaşılıyor. Bu güvenlik konusu son derece endişe vericidir diye düşünüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 11

Bu Fukuşima olayından sonra Avrupa Komisyonu Avrupa'daki tüm nükleer reaktörlerin stres testine tabi tutulmasını istedi ve buradan çıkan sonuçta da Avrupa'daki santraller büyük ölçüde güvenli bulunmadı. En güvensiz bulunan yer de Fransa olarak açıklandı. Bunun üzerine zaten birçok ülke kapatma kararı aldı. Almanya mesela takvime bağladı, çeşitli ülkeler çeşitli önlemler alıyorlar. Japonya'ya baktığımız zaman yine bu faciadan sonra 54 reaktörün 52'sinin kapatıldığını biliyoruz. Yani bugünkü ya da dünkü basında yer aldı zannediyorum, aktif olan son reaktör de bakım için Japonya'da kapatılmış. Dolayısıyla enerji açığımızın kapatılması konusunda tabii ki hemfikiriz ama bu endişeleri de dile getirmek gerekiyor.

Bir uluslararası göstergelere baktığımız zaman Türkiye'de üretilen elektrik enerjisinin yüzde 2,5'unun rüzgâr ve güneş enerjisinden kaynaklandığı görülüyor. Hâlbuki aynı güneşi alan İspanya'da bu yüzde 19'un üzerinde. Enerji Bakanlığımızdan bir görüş almak isterim. Bu alana neden daha fazla teşvik ve destek vermiyoruz, hemen daha bu olmadan nükleere giriyoruz?

Şimdi bu anlaşmaya baktığımız zaman şimdi 19/7'de "Taraflar uygulama anlaşması müzakereleri sürecince projenin Türk mevzuatlarında bulunan ilgili gerekliliklere ek olarak uyması gereken çevresel güvenlik ve sosyal kılavuzlarını görüşecektir." diyor. Şimdi burada bizim mevzuatımız açısından Anayasa'nın 56'ncı maddesiyle zaten çevreyle ilgili hükümler belirlenmiş durumda ancak Elektrik Piyasası Kanunu'nda da gördük, çevre için 2018 gibi bir uyum tarihi verildi. Şimdi bu gibi avans süreler tabii ki çevre için potansiyel tehdit unsuru teşkil ediyor. Bu santraller için de ÇED muafiyeti meselesi var. Bir de bunu bir izah ederseniz sevineceğim.

Şimdi, madde 21'de de "Kullanılmış yakıt ve radyoaktif atık yönetimi" başlığı var. Şimdi, burada "Türk mevzuatıyla uyumlu gerekli önlemler alınacaktır." deniliyor. Şimdi, bu nükleer atık meselesi bütün dünyanın, Amerika dâhil, başa çıkamadığı çok önemli bir sorunu. Şimdi, Atom Enerjisi Kurumu sayfasında Türkiye'nin konuyla ilgili imzaladığı anlaşmalarda atık yönetimiyle ilgili anlaşma konusunda süreç belirsiz göründü. Bu atık meselesi enerji santralinin kendisi kadar yani bahsettiğim güvenlik meseleleri kadar önemli bir konu. Bu atıklarla ilgili ve hatta ömrü tamamlandıktan sonra sökülmesiyle ilgili bir öngörü var mıdır?

Bir diğer konu, 23'üncü maddede bir gizlilik meselesi var. Bu gizlilik konusu tereddüt yaratmaktadır. Gizli bilgi kapsamına alınacak olan kişiler, raporlar, operasyonların gizli tutulma gerekçesi açıklanmıyor. Bir de bu noktada bir açıklama rica edeceğim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın vekilimizin sorularına cevap vermek istiyorum. Tabii, Fukuşima kazasından sonra dünyada nükleer santrallerle alakalı endişelerin ortaya çıkmasını ve güvenlik konusuyla alakalı konuları sayın vekilimiz haklı olarak dile getirdi.

Şunu dile getirmek isterim: Dünyada şu an üretilen elektriğin yüzde 13'ü hâlâ nükleer santrallerden üretiliyor ve hâlâ Fransa'da 58 nükleer santral çalışıyor ve Fransa elektriğin yüzde 78'ini nükleer santrallerden üretiliyor. Nükleer santralleri –tırnak içerisinde söylüyorum- kapatma kararı alan Almanya hâlâ enerjisinin yüzde 19'unu nükleer santrallerden üretmekte. Kapatacağını açıkladığı santraller eski teknolojiyle kurulmuş 6 nükleer santrali, bunlar 2010 yılında kapatılması... Bunlar ekonomik süresi dolmuş santrallerdi fakat tabii nükleer santrallerin bir özelliği maliyetlerini karşıladıktan sonra çok düşük maliyetle enerji üretiliyorlar. Bu da üreticilerde ve yatırımcılarda bir iştah ortaya koyuyor. Aslında Japonya'da da karşılaşılan felaketin bir problemi buydu. Fukuşima Daiçi Santrali 1970'te operasyona alınmış eski bir santraldi. Bunun da ekonomik ömrü dolmuştu fakat diyeceğim Almanya'da dahi kapatıldığı söylenen santraller zaten 2010 yılında kapatılması gereken santraller ve henüz ekonomik ömrü süren, 2023 yılında ekonomik ömrü bitecek olan ikinci jenerasyon, 6 adet -yanlış hatırlıyorsa- santral ve 2023 yılında ekonomik ömrü dolacak 3 adet üçüncü jenerasyon santral üretimine devam etmekte. Bu noktada Almanya'nın da nükleer enerjiyle alakalı kararları ne kadar uzun vadeli, tabii bunlar tartışmaya açık konular.

Diğer bir açıdan, tabii, yenilenebilir enerjiyle alakalı hususları dile getirdiniz. Genel manada Türkiye'de elektrik üretiminde yenilenebilir enerjinin ortalaması Avrupa Birliği'nin üzerinde yani hidroju da eklediğimiz zaman Türkiye'nin ortalaması Avrupa Birliği'nin üzerinde. Fakat rüzgâr ve güneş enerjisini dile getirdiğimizde, örnek olarak dile getirdiğimiz İspanya veya Almanya örnekleri ekonomik olarak çok aslında doğru örnekler değil. Neden? İspanya ve Almanya rüzgârda ve güneşte verdiği teşviklerle, ekonomikliğin ötesinde verdiği teşviklerle aslında enerji piyasasına ciddi ve olumsuz müdahaleler gerçekleştirmiş oldu. Mesela, İspanya, şu an -aşağı yukarı Türkiye büyüklüğünde bir ülke- Türkiye'nin 2 katı kadar bir kurulu gücü var fakat Türkiye kadar elektrik üretiliyor. Yani bu enerjide yanlış gelişmeye örnek bir ülke. Hakeza Almanya'da bu örnek var. Almanya rüzgâra verdiği teşviklerle, yıllık 16 milyar euroluk yanlış teşviklerle ekonomisine ciddi bir zarar vermiş durumda ve nükleeri yasakladıktan sonra gelinen noktada literatürde bu Alman başarısızlığı olarak dile getiriliyor. Almanya doğal gazı ve aynı zamanda da kömür tüketimini artırmış durumda ve Kyoto Protokolü'ndeki karbon salınımı noktasındaki hedeflerinden uzaklaşmış durumda.

Sayın Vekilim, bunları dile getiriyorum sorunuza cevap olarak.

ÇED muafiyetini söylediniz. Hem Akkuyu projesinde hem de Sinop projesinde ÇED muafiyeti yok. Rusya Devlet Başkanı Sayın Putin'in Türkiye ziyaretinde -basına yansıdı, takip etmişsinizdir- işte Akkuyu projesi ÇED süreci tamamlandı. Aynı şekilde Sinop projesi de Çevre Etki Değerlendirmesi süreci devam edecek. Bu noktada bir muafiyet söz konusu değil.

Gizlilikle alakalı hususlar biraz hassasiyet ve ticari sırlarla alakalı, onu söyleyebilirim.

Atık ve sökülme ilgili hususa gelince... Atık ve sökülmenin bir problem olup çözülmemesi değil de ölçek ekonomisiyle alakalı bir durumu var. Amerika dünyada en çok nükleer santrale sahip bir ülke. Şu an 100 nükleer santral işletimde ve enerjisinin yüzde 20'sini nükleer santralden Amerika üretmekte fakat dünyada en büyük nükleer atık hacmine sahip olan Amerika Birleşik Devletleri bile atıklarla ilgili nihai depolama tesislerinin kurulması noktasında elli yıllık ekstra bir süresinin olduğuna inanıyor ve bunun nihai maliyetinin yüksek olması nedeniyle depolama işini biraz öteliyor. Bu konuda hızlı yol alan ülkeler Finlandiya, İsveç ve Fransa. Fransa'da, demin de söylemiştim, 58 nükleer santral var. Fransa'daki nükleer şirketlerden farklı bir otorite nükleer atığın depolanması ve bertarafından sorumlu. Bu noktada Paris'in kuzeybatısında Bonn şehrinde bu konuyla alakalı Fransa nükleer atık otoritesinin laboratuvar çalışmaları sürmekte. 2018 veya 2019 yılında nükleer atıkla alakalı nihai lisansı aldıktan sonra yaklaşık 25 milyar euroluk bir yatırım yaptıktan sonra yerin 500 metre altında, 15 kilometrekarelik bir alanda nükleer atıkların ve nükleer atık bulaşmış malzemelerin depolanması noktasında bir çalışma yapılacak.

Bu noktada, Japonya anlaşmasında da, hem santralin sökülmesi... Bunlar çok uzun süreli anlaşmalar, altmış yıl operasyon ömrü var. Sökülmesi de çok önemli ve atıkların depolanması da önemli. Kilovatsaat başına, sökülmesi için de 0,15 dolar/sent, atıklar için de

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 12

0,15 dolar/sent otomatikman bu konuyla alakalı açılan hesaba proje şirketi bu parayı yatırmakta. Daha sonra bu konuyla alakalı oluşmuş miktarlar ileride bu konuya ilişkin olarak bir finansal katkı olarak kullanılacak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ediboğlu, buyurun.

MEHMET ALİ EDİBOĞLU (Hatay) - Teşekkür ederim.

Soracağım soruların çoğu soruldu ama birkaç tane sorum yine olacak.

Anlaşılan ekonomi insan sağlığından, çevre ve doğadan daha önemli, öyle anlıyorum ben. Her şey ekonomik göstergeler için.

Şimdi, hiç sorulmayan ilginç bir soru soracağım size: Nükleer santralle elektrik üretilmeye başladıktan sonra tüketici daha ucuz elektrik alacak mı? Fiyatlar düşecek mi yani bundan yararlanacak mı tüketiciler?

Yine, bir bilgi var bende. İşte Keban gibi, Atatürk Barajı gibi büyük santrallerimizin bugüne kadar tam kapasiteyle çalıştırılmadığı. Bu doğru mu? Doğruysa neden?

Yerli, bedava, çevreci kaynaklı rüzgâr ve güneşten Türkiye niye yeterince faydalanmıyor? Bu, herkesin bize sorduğu soru. Bugün Avrupa’da güneş yoksunu ülkeler hızla güneş enerjisine yönelirken biz yeterince yararlanmıyoruz. Biraz önce teşviklerden bahsettiniz ama -ben bilmiyorum- katılmıyorum görüşünüze.

Şimdi, yirmi yıl kendimizi bağlıyoruz, yirmi yıl satın alma koşulu getiriyoruz. Teknolojinin bu kadar hızlı ilerlediği bir çağda, bırakın yirmiyi iki, üç yıl sonra icabında 1 litre deniz suyundan bir nükleer reaktör kadar enerji üretilmeyeceğini kimse garanti edemez, çok ciddi çalışmalar yapılıyor bu konuda. Nasıl yirmi yıl kendimizi bağlarız? Yani bunun yanıtını merak ediyorum.

Kyoto’dan söz ediyorsunuz, gerçi konumuz nükleer ama dünya kadar, onlarca, yüzlerce termik santral ruhsatı vermeye devam ediyorsunuz. Ben Hatay Milletvekiliyim, sadece İskenderun Körfezi’nde yanılmıyorsa 12 tane termik santrale ruhsat verdiniz. Yakacakları kömürden, salınacak karbon monoksit miktarından doğaya vereceği zararı –ben tıp doktoruyum- çok iyi biliyorum. Niye biraz aynaya bakmıyorsunuz bu konuda?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler Sayın Ediboğlu.

Buyurun Sayın Aytekin.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Vekilim, tabii ki her şeyden önemli olan insan sağlığı, biz de bu konuyla alakalı müzakerelerimizde, görüşmelerimizde insan sağlığı noktasında hassasiyetimizi her zaman koruduk.

Bu noktada “Bu santral gerçekleştirildikten sonra daha ucuz elektrik alacak mı?” dediniz. Bizim hem Rusya anlaşmasında hem Japonya anlaşmasında belirlediğimiz fiyatlar nominal fiyatlar. Bugün bile birçok açıdan makul olan bu fiyatlar... Sayın Toskay 1999 tarihli, en sondan bir önceki ihale sürecinden bahsetmişti, hiçbir zaman o anlaşmalarda fiyatlar 20 dolar/sent veya euro/sentten daha düşük olmadı. Bizim mevcut gerçekleştirdiğimiz anlaşmaların oldukça fiyatları makul ve bugünün değerleriyle ve nominal olarak on sene sonra bu enerji üretilmeye başlandığı vakit yapılan tahminlerde bunlar daha da makul seviyelere inecek. Bunun dolaylı etkisi olarak -biz nükleerle ilgili sorularda her zaman gündeme getiriyoruz- Akkuyu santralının mesela 4 reaktörünün üretime başlamasından sonra Türkiye’nin yılda 7,2 milyar dolar daha az doğal gazı para ödeyeceğini söylüyoruz. Dolaylı olarak tabii ki bu da fiyata olumlu yansıyacak. Sorunuza cevap olarak mesela Almanya –kesin rakamı arkadaşım verdi- 9 nükleer santralini kapattı yani ekonomik ömrü 2010’da tamamlanan 9 nükleer santralini kapattı. Bunun elektrik maliyetlerine etkisi yüzde 30 fiyat artışı olarak ortaya kondu.

Yine, yerli ve yenilenebilir kaynaklardan ve bunların öneminden bahsettiniz. Bakanlık olarak enerji arz güvenliğimiz noktasında, enerji “mix”imiz noktasında en öncelikli kaynağımız yerli ve yenilenebilir kaynaklar. Hidro, rüzgâr, güneş, atıkların değerlendirilmesi, bunlar en önemli kaynaklarımız. Suyu alakalı, hidroyla alakalı konulardan bahsetmek gerekirse -yanlış bilmiyorsam EÜAŞ Genel Müdürümüz beni düzeltsin- şu an Türkiye hidro kaynaklarının yüzde 40’ının üzerinde bir kısmını kullanıyor, dünyada hidro kaynaklarını maksimum kullanan ülkelerde bu oranlar yüzde 70-yüzde 80’ler seviyesinde. Türkiye yenilenebilir kaynaklarını maksimize etme hedefi içerisinde. Bunları biz tam olarak yerine getirdiğimiz durumda dahi –ki şu hâlde biz yenilenebilir enerji üretiminde Avrupa ortalamasının üzerindeyiz oransal olarak- Türkiye mevcut büyüme oranlarıyla enerji ihtiyacını karşılayamıyor. Bu noktalarda, arz güvenliği noktasında, teknolojiye katkısı noktasında nükleerin önemine değinmişim. Tabii, nükleerin bir de baz yük noktasında ciddi bir önemi var. Yani 10 bin megavat nükleer güç aslında aşağı yukarı 45-50 bin megavat rüzgâra eşit. Yani nükleer yıl içerisinde iyi çalışan bir rüzgârın yaklaşık 4 katı daha sürekli enerji tüketiyor. Bu noktalarda, arz güvenliğimiz noktasında nükleer Türkiye için bir gereklilik diye düşünüyoruz. Tabii, iyi işletildiği ve güvenlik kriterlerine iyi uyulduğu vakit, nükleer aynı zamanda temiz enerji, bu noktada bunu da dile getirmek isterim.

Türkiye’deki barajlar tam kapasiteyle kullanılıyor mu diye ortaya koydunuz. Tabii, son iki yıldır bir kuraklık var, geçen sene bu sorunu yaşadık. Hidro enerji Türkiye’de elektrik fiyatlarını belirlemede en önemli düzenleyici miktar. Türkiye sahip olduğu her su kaynağını elektrige çevirmek zorunda ve bu noktada biz oluşan her su kaynağını elektrige çevirme noktasında azami düşünceyle çalışıyoruz.

Termik santrallerle ilgili hususu dile getirdiniz. Enerji Bakanlığı olarak enerji politikalarımızda –demin de söyledim- en önemli politikamız yerli ve yenilenebilir kaynakların maksimizasyonu. Bu noktada, yerli kaynaklar noktasında tabii, madenlerle ilgili, güvenlikle ilgili hususlardaki eksiklerin giderilmesi kaydıyla yerli linyit kaynaklarının ve kömür kaynaklarının maksimizasyonu oldukça önemli. Bunun dışında da maliyet açısından olumlu olması noktasında kalorisi yüksek ithal kömür kaynakları da oldukça önemli. Birim maliyet açısından aynı enerjiyi üretme noktasında 100 birimlik veya 100 lira değerinde bir doğal gazda biz mesela 60 lirayla bir en pahalı ithal kömür kaynağıyla aynı enerjiyi üretebiliyoruz. Bu noktada yerli kaynakların maksimize edilmesi, yenilenebilir kaynakların maksimize edilmesi ve ondan sonra da Türkiye’nin doğal gaz bağımlılığının azaltılması noktasındaki diğer kaynak çeşitlendirilmesi bizim temel politikamız.

Teşekkür ederim.

MEHMET ALİ EDİBOĞLU (Hatay) – Özür dilerim, ben cevap alamadım soruma.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 13

Bakın, Keban'la Atatürk Barajı'nın kuraklık olmadığı dönemlerde bile yüzde 50'nin altında kapasiteyle çalıştırıldığı yönünde bilgi var bende, bunun doğru olup olmadığını soruyorum yani üç yıl önce, beş yıl önce, on yıl önceyi söylüyorum. Bu yapılan ödeme anlaşmaları yüzünden çok fazla enerji satın alındığı, bu nedenle barajların tam kapasiteyle çalıştırılmadığı bilgisini orada çalışan baş mühendisler veriyor.

ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN - Sayın Başkanım, genel çerçevesini ben deminki açıklamamla ortaya koydum fakat eğer uygun görürseniz EÜAŞ Genel Müdürümüz burada, kendisi konuyla yetkili Genel Müdürümüz, uygun görürseniz...

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Pardon, EÜAŞ Genel Müdürümüz benim soracağım soruya da cevap verecektir.

BAŞKAN – Buyurun, sizi de dinleyelim madem ilişkiyiye.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; biraz önce enerji konusundaki çeşitlilikten bahsettiniz ama ben gelmeden önce bahsettiniz mi bilmiyorum, şunun altını özellikle çizmem gerekir: Yerli linyit üretimi dediğimiz üretime baktığımız zaman... Yani enerji çeşitliliği arz eden bir coğrafyada yaşıyoruz biz, HES'i saydık, nükleeri saydık ve ithal kömürü de saydınız beraberinde ama ben duymadım, benden önce söylendi mi bilmiyorum yerli linyitin Türkiye'deki rezervinin 13,8 milyar olduğu ve bu enerji çeşitliliği noktasında, cari açığı kapama noktasında, bizim dışa bağımlılığımız olması noktasında mutlaka bizim bu kaynakları doğru kullanmamız gerektiği... Bu noktadaki termik santralin ve kömürlerin yüzde 56,8'i EÜAŞ'ın denetimi altında. Dolayısıyla, biz bu enerji çeşitliliği noktasında kendi yerli rezervimiz olan linyit rezervlerini doğru kullanabiliyor muyuz, ne kadar doğru kullanıyoruz? Enerji çeşitliliği noktasında mutlaka bunun da o enerji kaynaklarından bir tanesinde yer etmesi gerekir ve yüzde 56,1'le EÜAŞ Türkiye'nin linyit rezervini eğer kullanıyorsa bu rantabl kullanılıyor mu? Beraberinde ve tabii ki nükleer kabul ettiğimiz, onayladığımız bir enerji biçimi olacaktır nükleerden çıkan enerji ama yerli kömür rezervlerimizi de asla göz ardı etmememiz gerekir çünkü dünya kömür rezervinin 1,8'i yerli kömürler olarak Türkiye'de bulunmaktadır. Dolayısıyla, bunun üzerinde yapılacak çalışmaların daha artması gerekir ve aynı zamanda termik santraller noktasındaki yenileşmenin ve iyileşmenin mutlaka daha yoğun bir şekilde yapılması gerekir. Şu anda bu noktadaki çalışmalarınız hangi durumda, bir de bunu öğrenmek istiyorum. Yani, bunu asla es geçilmemesi gerekir.

BAŞKAN – Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN - EÜAŞ Genel Müdürümüzden önce sayın vekilimizin yerli linyit kaynaklarıyla ilgili sorusuna şu cevabı vermek isterim.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Benimki soru değil, tespit, 2013 itibarıyla.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN - Veya açıklamanıza açıklama getirmek istiyorum tabii ki.

Şimdi, Türkiye'nin açıklanmış linyit kaynakları sayın vekilimizin ortaya koyduğu gibi 13 milyar tonu aşmış durumda, bunlar oldukça önemli. Fakat Türkiye'de aynen nükleerde karşılaştığımız gibi benzer bir yatırım sorununu biz linyit kaynaklarında da yaşıyoruz. Bunlar kalorisi düşük fakat oldukça büyük miktarlarda kaynaklar ve büyük yatırımları gerektiriyor ve önemli miktarda teknoloji transferini de getiriyor. Bunu ekonomik olarak özel sektör eliyle gerçekleştirmek de zorluklarımız var. Mesela, Afşin-Elbistan sahasıyla ilgili bilgi vermem gerekirse, orada 8 bin megavat yeni bir termik santral kurulması ihtiyacı var, bu da 10 milyar doları aşkın bir yatırımı gerektirmektedir. Bu noktada, Afşin-Elbistan, Konya Karapınar, Eskişehir Alpu, bu tip linyit kaynaklarının enerjiye ve Türkiye ekonomisine kazandırılması noktasında, nükleerde olduğu gibi, linyit kaynaklarında da hükümetler arası anlaşma modeliyle ilgili çalışmalarımız var. Eğer bunları gerçekleştirebilirsek bu linyit kaynaklarımızın ekonomiye katılmasını daha hızlı gerçekleştirme durumunda olacağız.

BAŞKAN – Teşekkürler.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Pardon, bir şey söyleyebilir miyim burada?

Afşin-Elbistan noktasından baktığımız zaman santrallerin siz bir fiyat söylediniz. Hâlbuki birinci ve ikinci ünitadaki santrallerin iyileştirilme noktasında eğer çalışmalar daha önceden yapılmış olsaydı şimdiye kadar buna ihtiyaç olmazdı. Artı, Türkiye'deki kömür rezervleri her yerde aynı şekilde kalorisi çok düşük değil, hayır, belirli bölgelerde düşük ama rezerv çok yüksek ve termik santral yapma noktasında da düşük rezervli kömürlerin kalorisini artırma noktasındaki teknolojiler çok yüksek ve bunun maliyeti de çok düşük. Bizim doğal gazı bütün Türkiye olarak ödediğimiz paranın binde 1'yle biz kendi rezervlerimizi çok daha "röneve" edebilir, yenileştirebilir ve o cari açığı kapama noktasında kendi kaynaklarımızı çok rahat kullanabiliriz. Bu noktada yeteri kadar çalıştırıldığı zannetmiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çiğdem Hanım'a teşekkür ediyoruz.

Buyurunuz.

Sayın Genel Müdürümüze veriyorum sözü.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ HALİL ALIŞ – Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle Keban, Atatürk, Karakaya hidroelektrik santrallerinin emre amadilik ve kapasite oranlarıyla alakalı mutlaka aldığı bilgi çok sahih olmayabilir düşünüyorum. Çünkü bizim biliyorsunuz, hidroelektrik santrallerimizin bir kısmı kanal tipi, nehir tipi, bir kısmı da rezerv varlığı. Rezerv varlığı yani barajlı santrallere en büyük örnek Fırat havzasındaki barajlar. Fırat havzasında ve diğer barajlı havzalardaki santrallerimizde emre amadilik ve kapasitelik son yıllarla alakalı da değil, bütün yıllarda yüzde 95'in altına hiç düşmedi. Ben o bilgileri size ayrıca yazılı olarak göndereceğim.

Şu anda Keban büyük bir su havzamız. Biliyorsunuz, son iki sene kuraklık, hepimiz onu biliyoruz. Ancak kuraklıktan önce 845 maksimum kotuna gelmiştik. Keban, biliyorsunuz, o kaskat yapının ilk santrali. Keban'da üretim yapıldıktan sonra Karakaya, Atatürk, Birecik ve Karkamış'ta da üretim yapılabilir, sonuçta aynı suyu 5 tane santralde ardı ardına kullanabiliyorsunuz ve bizim o bölgedeki santrallerden yaklaşık olarak her yıl 6-6,5 milyar kilovatsaat Keban'da, 8 ile 10 milyar kilovatsaat Karakaya'da, 10 ile 12 arası Atatürk Hidroelektrik Santrali'nde olmak üzere toplam 35-40 milyar kilovatsaatlık bir enerji üretimi yapıyoruz. Ancak bu sene su az olduğu için, ki şöyle söyleyeyim, Keban havzasına, Fırat havzasına uzun yıllar ortalamasında 20 milyar metreküp su geliyor her yıl için.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 14

Ancak bu sene gelen suyun miktarı 8 milyar metreküp yani 20 milyardan 8 milyara kadar düştük. Buna rağmen şu anda Keban'da bu sene bile kullandık suyumuzu, şu andaki su seviyemiz 826,81. Yani, maksimum kottan 18 metre daha aşağıdayız, 18,19 santim.

Bu nedenle, ben, dediğim gibi, size o bilgileri, emre amadilikleri ve kapasite kullanım faktörlerini yazılı olarak göndereyim çünkü yüzde 95'in üstünde olduğunu şifahen söylüyorum ama yazılı olarak da teyit edeceğim.

Şimdi, Sayın Vekilim, aslında yerli linyit kaynaklarımızın, üretim yapılan santrallerin yüzde 56,1'i değil de yerli linyit rezervinin yüzde 56,1'i EÜAŞ'ta. Aslında linyit santrallerinin tamamına yakını hemen hemen EÜAŞ'ta.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – “Rezerv” dedim ben zaten.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ HALİL ALIŞ – Tabii, tabii.

Çünkü özel sektör şu anda yalnız Göynük'te bitirmek üzere. Tufanbeyli'yi bir şirketimiz yapıyor. Bir de biliyorsunuz, asfaltlı Silopi'de var. Onun dışındaki yerli linyitten...

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) - Tufanbeyli'de de çok rantabl değil ki, orada gömülmüş durumda ne yazık ki rezervler.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ HALİL ALIŞ – Şimdi, bizim yerli linyitlerimiz tabii düşük kalorifik değerlere... Kalorifik değer düşük olması aslında santrallerin verimiyle tek başına alakalı değil. Yani, bizim linyit kaynaklarımızın nem oranı yüksek, silisyum değeri yüksek, bu nedenle karbon salınımlarında yüksek değerler elde ediliyor. Bunun için teknolojiyi geliştirmek lazım. Şu anda -belki dün gazetelerden okumuşsunuzdur- TÜBİTAK destekli bir projemiz vardı bizim, Elbistan'da bunun prototipini yaptık, kömür zenginleştirme ve kömür kurutma ünitesini koyduk. Şu anda 10 ton/saatlik çalışan ama gelecekte 500 ton/saatlik çalışabilen ve Türk, yerli yapımı koyduk. Verimi 3 puan artıracığımızı düşünüyoruz.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Büyük bir şey 3 puan.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ HALİL ALIŞ – Nemimizi de 10 puan düşürüyoruz, yüzde 50'den yüzde 40'lara varan. Çünkü nemi daha fazla düşürdüğünüzde bu sefer ünitelerde değişik dizaynlar yapmak zorundasınız. Şimdi, bizim tabii yerli linyitin düşük kalorifik, yüksek önemli olması da çok önemli değil. Sonuçta, kazanınızın dizayn değerini ona göre yaparsanız... Bir tek bizim sıkıntımız, bizim kömürlerimizden düşük verimli santraller yapabiliyorsunuz ama bizim bu kömürlerimizi de bu elektrik santrallerinde kullanmazsak başka türlü kullanamayız zaten. Bu nedenle ya yüz milyonlarca yıl daha bekleyip kömür kalitesinin daha yüksek hâle gelmesini bekleyeceğiz veyahut da bu durumda kullanacağız, ki biz seçimimizi bu durumda yüksek teknolojiyle ve zaten -biliyorsunuz- ÇED'ini almadığımız müddetçe veyahut da Hava Kalitesi Sınır Yönetmeliği değerlerini tutturmadığımız müddetçe santrali yapmamız da mümkün değil. Bu değerlere uyarak yüksek teknoloji...

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Elden gelen yapıyor herhâlde.

EÜAŞ GENEL MÜDÜRÜ HALİL ALIŞ – Çalışıyoruz Sayın Vekilim.

Demin Sayın Müsteşarımız bahsetti, aslında biraz önce bu yüksek montanlı projelerin ihalelerinin sonuçlandırılmamasıdır, esas sıkıntımız o. Çünkü biliyorsunuz, Elbistan'da bundan önce 4 tane ihale gerçekleştirildi ama 4'ünde de başarılı olunamadı. Biz bu nedenle bunun için de kamu-özel ortaklığı modeliyle, bu metodolojiyle orada da uluslararası anlaşmalarla yapılabilirliğini tartışıyoruz. Ancak uluslararası şirketlerle bunu yaparken mutlaka hem yerleşme hem de yerli şirketlerin de bu projelere ortak olması, ki kaldı ki zaten büyük ortak ve dominant ortak EÜAŞ olacak hem Karapınar'da hem de Elbistan projelerinde. Bunun için de çalışıyoruz ve şuna da inanıyoruz: Büyük ihtimalle 2020'li yıllara kadar biz yerli linyitlerimizin tamamını yapamazsak ondan sonra imzaladığımız bu protokoller sonucunda yerli linyitten bize belki bir çivi bile çıkartmayabilirler. Bu nedenle 2020'li yıllara kadar bütün linyit kaynaklarımızı da devreye almak için büyük büyük çaba içerisindeyiz.

Arz ederim.

BAŞKAN – Sayın Bak, buyurun.

OSMAN AŞKIN BAK (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Nükleer enerji konusunda bir değerlendirme yapmak istiyorum.

Öncelikle, NATO Parlamenter Asamblesi'nde görev yaparken “Avrupa'nın enerji güvenliği ve güney gaz koridoru” diye bir rapor hazırladım, bu raporun raportörü olarak görev yaptım. Şimdi, burada nükleer enerji bizim için şu anlamı taşıyor: Bir kere enerjinin arz güvenliğini, enerjinin güvenliğini sağlamış oluyorsunuz. Birinci adımlardan bir tanesi bu çünkü biz şu anda yüzde 98 oranında doğal gazla bağlıyız. Şu an Avrupa'da bir sorun var, Avrupa'da enerji konusunda konuşan ülkeler Rusya'nın ortaya koyduğu, Putin'in ortaya koyduğu yaklaşımla bir enerji bunalımı içerisinde, Avrupa şu anda bir enerji bunalımına doğru yürüyor çünkü Avrupa'nın kaynaklarının yüzde 39'unu Rusya temin ediyor. Bunun sebebi de -biliyorsunuz- Ukrayna krizi, işte ardından Kırım'ı alması, bir siyasi tartışma var. Bu tartışmanın sonucu da, şu anda karşılaştığımız petrol fiyatlarının düşmesiyle Rusya'yı bir nevi terbiye etmek veya işte ekonomik olarak çökertme hedefinde.

Şimdi, tabii, nükleer enerjiye girişimiz, baktım, Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun kuruluşu 1960'lı yıllar, doğru mu? Altmış yıldan bu zamana kadar birkaç defa denenmiş ama dünyanın bu zamana kadar 435 tane nükleer santral yapmış olmasına rağmen Türkiye bir türlü bir tane nükleer santral yapamamış. Bu konuda çeşitli girişimler olmuş ama hep akamete uğramış vesaire. Dolayısıyla, bu nükleer enerjide özellikle Almanya konusuna baktığımız zaman -Müsteşar Yardımcısının da ifade ettiği gibi, biz de bunu NATO'da tartışıyoruz- teknolojileri bitmiş, ekonomik ömrünü tamamlamış santrallerini kapattı Almanya, yaptığı iş bu. Şu anda inanıyorum ki “Son Ukrayna kriziyle beraber yeniden nükleer enerjiye nasıl döneriz?” tartışmasını yaşayacak bu ülke. Belki topluma verdikleri mesajlar içerisinde “Nükleer enerjileri biz kapatıyoruz.” diye verdikleri mesajlar... Aynı şey Japonya için geçerli. Bakın, biz gene toplantı için Japonya'daydık. Japonya şu anda nükleer santrallerini kapatması nedeniyle yılda 330 milyar dolar enerji açığı veriyor çalıştırmadığı için ve şu anda da seçime gidiyor. Seçime gidiş sebeplerinden bir tanesi, bu enerji nedeniyle ekonomisinin yediği darbe, nükleer santrallerini çalıştırmaması nedeniyle yediği darbe. Burada hükümetler anlaşılmadı, orada koalisyon olan bir partiyle anlaşamadıkları için kapatılar ve şu anda, bedelini iki yıldır yılda 330 milyar dolar cari açık vererek, sadece enerjiden vererek... Hem santrali var, çalıştırmıyor hem de dışarıdan daha fazla enerji alıyor, anlarsınız ki daha fazla büyük bir ekonomik sorunla karşı karşıya.

Şimdi, tabii, Türkiye'nin nükleer enerjiye girmesi, bu teknolojiyi kullanması ve çeşitlendirmesi çok önemli bir olay. Tabii, yenilenebilir kaynaklara da yatırım yapacağız, kendi kaynaklarımıza da yatırım yapacağız ama bunun paralelinde de nükleer enerjiye de yatırım yapmamız bizim enerji güvenliğimiz açısından önemli. Bunun sonuçlarını ileride de hep beraber göreceğiz.

Şimdi, benim söylemek istediğim şu: Bu anlaşmayla, Japonya'yla yapılan anlaşmayla alınan teknoloji bizi... Benim önemsedğim şey şu: Bizim ülkemizde de nükleer enerji teknolojisinin gelişmesi. Bu önemli bir adım, bu adımları atmamız lazım. Bakın,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 15

1960'lı yıllarda kurulan bir yapının bu zamana kadar buralara gelememesi bizim eksikliğimiz, bu zamana kadarki yöneticilerin, siyasilerin vesairelerin eksikliği. Bunu gidermemiz lazım yani bütün dünya kullanıyor. Rakamları söyleyeyim, yüzde 14, Amerika'da 100 tane santral var, Fransa kendi enerjisinin yüzde 78'ini üretiyor, biz daha bir tane yapmamışız. Dolayısıyla, buraya geçiş önemli, özellikle de bu konuda uzman olan, ileride olan ülkelerle çalışmak -Japonya gibi, Fransa gibi- önemli. İnşallah, biz bu şekilde elde edeceğimiz enerjinin bizim enerji güvenliğini artıracığına inanıyoruz.

Tabii, bu zamana kadar 2 tane kaza meydana gelmiş nükleerle ilgili; bir tanesi Çernobil, bir tanesi de Fukushima. Bir tanesi deprem nedeniyle meydana gelmiş, daha doğrusu tsunaminin etkisi; dediğiniz gibi ekonomik ömrünü tamamlamış bir santral veya eski santral.

Bir tehlike daha var, ben tabii bunu gündeme getiriyordum devamlı, Metsamor. Hepiniz biliyorsunuz, Ermenistan sınırında çok büyük bir tehlike.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Evet, çok büyük bir tehlike.

OSMAN AŞKIN BAK (İstanbul) – Bununla ilgili Avrupa Birliğinde, çeşitli ortamlarda biz bunu gündeme getiriyoruz, hem Azerbaycan getiriyor hem biz getiriyoruz çünkü hakikaten 1960'larda yapılmış bir santral, ekonomik ömrünü tamamlamış, yapılan ilavelerle Ermenistan'ın enerjisini karşılıyor. Tabii, bu kadar yakınımda olan bir tehlike, stres testinden geçti mi bilmiyorum, geçmediği konusunda bilgi aldım ben dağa yapılan stres testinin. Dolayısıyla, bu teknolojilerin mutlaka ülkemizde yürütülmesi lazım, bunun paralelinde -dediğim gibi- güneş enerjisiyle ilgili, rüzgârla ilgili yatırımlarımızı, hidrolikteki yatırımlarımızı artırmaya devam etmemiz lazım, enerji konusunda dışarıya bağımlılığımızı minimuma indirecek çalışmalar yapmamız gerekiyor. Bunun içerisinde nükleer de olacak, diğer teknolojiler olacak. Gelişen teknolojilerde, ben inanıyorum...

Sayın Toskay gündeme getirdi, toryumla ilgili çalışmalar... Bunları Amerika'ya gittiğimizde de dinledik. Bu konularda da çalışmalar olsun, sadece bu anlaşmalar çerçevesinde kalmayalım, bu toryumla ilgili teknolojileri de takip edelim, onlarla ilgili yapılan bir şey varsa o anlaşmalar da olsun yani o ülkelerle de temasa geçilsin.

Nükleer teknolojinin ülkemize getirilmesi benim görüşüm açısından önem arz ediyor. Bu noktada görüşlerimi arz ettim.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bak.

Sayın Kayatürk, sizi de dinleyelim.

BURHAN KAYATÜRK (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, “Türkiye gerçekten ihtiyaç hissediyor mu?” diye bir soru akla geliyor. Ben de şimdi baktım, şu anda bütün çalışmalara rağmen ve aynı zamanda bu sene akaryakıt fiyatları düştüğü için çok avantajlı olduğumuz bir durumda yine 45,7 milyar dolar kadar bir cari açığımız var. Bir bakıyoruz ki enerji ithalatımız 55 milyar dolar yani neredeyse cari açıktan 10 milyar dolar daha fazla. Dolayısıyla, evet, gerçekten çok ciddi bir ihtiyaç. Aynı zamanda, burada, kitapçıkta da gördüm, mesela 2010 yılında Çin'in 1,5 milyar nüfusu varken ciddi bir ihtiyaç hissediyor, aynı zamanda sadece 1,5 milyar nüfusu olan bir ülke değil, çok hızlı gelişen bir ülke. Ama, 2'nci sırada, 75 milyonluk ülke olan Türkiye en fazla enerji ihtiyacı hissedilen ülke durumuna geliyor. Evet, ciddi bir ihtiyaç var, özellikle 2023 hedeflerine ulaşmak için yıllık yüzde 7'lik bir enerji artırımına gitmemiz gerekir.

Tabii, burada gerçekten risk var mı? Yani, bu riskin olmaması söz konusu değil, risk hayatın her alanında var. Bugün mesela kömür ocaklarına bakıyoruz, yüzde 24-25 gibi bir enerji çeşidimiz kömür ama özellikle kömür ocaklarında çok büyük kayıp veren bir ülkeyiz. Daha yakın tarihte, Soma'da 300 insanımızı kaybettik, işte birkaç gün önce yine Ermenek'te maalesef bu kadar büyük felaketler yaşandı. Dolayısıyla, evet, buralardaki risk ne kadar büyük? Yani, bu biraz uçak seferleri ile kara yolları, demir yolları seferlerine benziyor. Belki nükleer santrallerde -Allah korusun- bir problem olduğu zaman çok daha büyük bir risk olabilir ama yani, uçak düştüğünde öleceğiz diye kimse binmemelik etmiyor, öyle de bir çaresizlik olduğu görülüyor.

Öbür tarafta, tamam, diyelim gerçekten ciddi sıkıntı var, Türkiye insani endişelerle bu nükleer olayından tamamen vazgeçti ama biraz önce Osman Bey bir şey söyledi, Ermenistan sınırında, Türkiye'ye çok yakın bir yerde, Ermenistan bugün yüzde 29,2'yle veya yüzde 29,7'yle nükleer santral işletiyor. Bir başka komşumuz Bulgaristan... Bulgaristan da, yine yüzde 30,7 civarında bir başka komşumuz burada nükleer santral işletiyor. Yani “Biz, peki oradaki, o sınırdaki insanlarımızı ne yapacağız?” Aynı zamanda böyle bir soru geliyor. İran uzun süredir zaten mücadelesini veriyor. İran'ın her tarafından nükleer santrallerin ortaya çıkacağına artık kimse engel olamaz. Bu manada, Türkiye gerçekten üzerine düşeni çok hızlı bir şekilde yapmalı, risklerini de göze alarak, belki onlar için riskleri minimize ederek mutlaka bir çalışma yapıyorludur, yapılması gerekir diye düşünüyorum.

Benim iki soru aklıma geldi. Biraz önce siz konuştuğunuzda dediniz ki: “Su kaynaklarımızın tamamını bizim HES'lere dönüştürmemiz lazım.” Eğer yanlış anlaşılmadıysa. Evet, orada bir açıklama mümkünse.

Bir de, Japonya'yla şu anda bir müzakere yapıyoruz. Japonya'yla böyle bir anlaşma yoluna giderken, gerçekten Japonya'da sadece ihtiyaç olmadığı için veya -biraz önce Osman Bey de değindi- bu Japonya'daki nükleer santrallerin şu anda çalışmamasını biraz daha irdeleyebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkürler Sayın Kayatürk.

Sayın Eryılmaz, sizi de dinleyelim.

REFİK ERYILMAZ (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, bu nükleer ve nükleer enerji konusunda çok fazla bilgi sahibi değilim ancak gerek milletvekili arkadaşlarımızın yaptığı açıklamalardan gerek sizin bu sorulara verdiğiniz cevaptan ben şöyle birkaç soru sorma gereği hissediyorum:

Şimdi, bu Japonya'daki nükleer santral kazasından sonra dünyada bu nükleer santrallerle ilgili olarak bir güvenlik tartışması yaşanmaya başlandı ve bunun neticesinde de Japonya'da mevcut olan nükleer santrallerin önemli bir bölümünün kapatılmasına karar verildiğini görüyoruz. Şimdi, bizim anlaşma yaptığımız Japonya, kendisinin daha önce kurmuş olduğu nükleer santralleri kapatma kararı verirken, bizim Japonya'yla anlaşma yapıp böyle bir nükleer santral yapmamız bir çelişki oluşturmuyor mu? Bu bir.

İki: Bu Japonya'daki nükleer santral kazasından sonra dünyada kaç tane nükleer santral kurulmuştur? Bu gerçekten önemli.

Şimdi, burada esas tartışmamız gereken şeyin şu olduğunu düşünüyorum: Evet, Türkiye'nin tabii ki enerji açığını kapatması gerekiyor. Gerekliyse tabii ki nükleer santral de kurulabilir ancak Türkiye'nin farklı bir konumu var yani sizin de az önce ifade etmeye çalıştığımız temiz, yenilenebilir enerji potansiyelimizin çok daha iyi bir şekilde kullanılabilmesi konusunda bugüne kadar maalesef Türkiye'nin bir enerji politikasının olmadığını görüyoruz. Bunu şu andaki mevcut iktidar açısından söylemiyorum. Genel anlamda,

Türkiye'de maalesef, örneğin bizim rüzgâr veya güneş enerjisi üretimi konusunda çok ciddi bir potansiyele sahip olmamıza rağmen, bu alanlarla ilgili olarak gerekli yatırımların yapılmadığı konusunda kamuoyunda çok ciddi spekülasyonlar ve tartışmalar var. Gerçekten Türkiye'nin geneline baktığımız zaman, bu temiz ve yenilenebilir enerji yani rüzgâr ve güneş enerjisinden yeterince yararlanamadığımız konusunda, devletin bu anlamda bir politika üretmediğinden ve bu konuda yeterli teşviklerin ve politikaların oluşturulmadığı konusunda bir soru işareti var.

Bunun dışında son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Tabii, belki bizim konumuzla direkt bağlantılı değil ama bizim Hatay'da gerçekten bölgenin de taşıyacağı kadar, bölgenin geleceği açısından çok ciddi anlamda risk oluşturabilecek kadar ve Hatay halkını, bölge halkını çok derinden rahatsız eden uygulamaların olduğunu görüyoruz. Yani, hidroelektrik santrallerinin çok ciddi anlamda böyle o bölgenin kaldıramayacağı kadar, kaldıramayacağı sayıda kurulduğunu görüyoruz. Şimdi, bu hidroelektrik santrallerinin saldırdığı gaz anlamında ve diğer yan etkileri anlamında doğaya ve çevreye uzun vadede çok ciddi anlamda olumsuz etkileri olduğunu bugün tarafsız olan herkesin, enerji politikalarından iyi anlayan herkesin ifade ettiğini görüyoruz. Şimdi, o bölgede bu kadar çok hidroelektrik santralinin kurulmasına izin verilmesini sadece ekonomik anlamda değerlendirerek, ekonomik kazanım açısından değerlendirerek çevreye ve doğaya oluşturabileceği yan etkileri hiç düşünmemek doğru mudur? Bu konudaki ben özellikle oradaki halkımızın hassasiyetlerini sizlerle paylaşmak istiyorum. Belki bu konuda bir şeyler yapılır.

Ben de nükleer santrallerin, özellikle bizim Türkiye'de kurulmak istenen şu anda tartıştığımız nükleer santralin, işte Türkiye'deki cari açığı kapatma noktasında çok fazla bir katkı sunacağını zannetmiyorum. Ayrıca, Japonya'da veya Almanya'da kapatılmasına karar verilen nükleer santrallerin de tamamının ömrünü tamamladığı için kapatıldığına da inanmıyorum. Hani, bir kısmı, evet, belki ömrünü tamamlamış olabilir ama önemli bir bölümünün de Japonya'daki bu kazadan sonra kapatılmasına karar verildiği yönünde haberler okuduk.

Ben, bu konudaki sorulara cevap vererseniz teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Eryılmaz.

Buyurun, bir cevap alalım bu sorulara.

Sayın Aytekin, size veriyorum sözü, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Öncelikle, Vekilimiz Sayın Bak'ın açıklamalarına birkaç katkıda bulunmak istiyorum. Evet, Fukuşima kazası öncesi nükleerin Japon enerji üretimindeki payı yüzde 30'du ve Japonya'nın hedefi bunu yüzde 50'nin üzerine çıkartmaktı. Fukuşima kazası olduktan sonra Japonya nükleer santrallerini durdurdu. O an 54 çalışan santral vardı, bu 54 santralin 2'sini kapattı çünkü bunlar ekonomik ömürlerini doldurmuştu, 52'sini ise durdurdu bunlardaki güvenlik tedbirlerini kontrol etmek maksadıyla. Çok titiz ve ince yapılan çalışmalardan sonra, 2 nükleer santral, Sendai Nükleer Santrali çalışmaya hazır hâlde oldu, bunlar da henüz çalıştırılmadı. Fakat, Japonya, bu felaketten sonra, politik yapısını da etkileyen önemli bir süreç gerçekleştirdi. O zaman hükûmette olan parti Japonya'nın enerji politikasında nükleerin yeri olmayacağı noktasında çok keskin bir karar aldı. Konuşmamın başında yaptığım açıklamalarda söylemiştim, birinci yaptığımız müzakereler dönemi, biz de o müzakereleri durdurmuştuk bu noktada. Fakat, yapılan seçimlerde Liberal Demokrat Parti seçimi kazandı ve Liberal Demokrat Parti Japonya enerji politikasında nükleerin yerinin önemli olduğunu fakat güvenli bir şekilde nükleerin yapılması gerektiği politikasını ortaya koydu.

Bu açıklamalarım, aslında, Sayın Kayatürk'ün ve Sayın Eryılmaz'ın "Fukuşima'dan sonra Japonya nükleeri durdurdu, işte bizim Japonya'yı bu politikayı geliştirmemiz bir çelişki oluşturuyor mu?" sorusuna da cevap olarak vermek istiyorum. Japonya'da 2012'de gerçekleştirilen seçimlerde, nükleer enerjinin Japonya politikasında yeri olduğunu ortaya koyan Şinzo Abe iktidara geldi. Ve biz de o dönemden sonra Japonya'yla ikinci müzakere dönemini başlattık ve demin de söylediğim gibi, 2013 Mayıs ayında bunu başarıyla tamamladık.

Japonya, iki gün sonra, pazar günü yeni bir seçime gidiyor. Ciddi bir ekonomik daralma var. Şinzo Abe hükûmeti, bir nevi Japon halkından bir güven tazeleme noktasında bu seçimlere gidiyor ve seçimlerde de nükleerle ilgili politikası yine aynı. Japonya, Fukuşima'dan sonra, nükleeri sıfırladıktan sonra, hidrokarbonların ve tamamı ithal Japon enerji üretimindeki payı yüzde 88'e ulaştı. Şinzo Abe hükûmeti güvenli bir şekilde Japonya'nın mevcut nükleer kaynaklarını kullanması gerektiği fikrinde. Japonya'daki mevcut 52 santralin güvenlik noktasında bir problemi yok. 2015'in başlarından itibaren peyderpey bu santrallerin işleme geçeceği beklenmekte.

Fransa'yla alakalı bir saptamada bulunmak istiyorum. Fransa'daki elektrik maliyetleri Almanya'nın 2,5 katı daha ucuz. Söylemiştim, Fransa'daki elektrik üretimi yüzde 78 nükleerden yapılmakta. Almanya'nın nükleeri tamamen kapatıp yenilenebilir enerjiye geçişinin maliyeti 1 trilyon euro yani nükleerin -demin söyledim- yüzde 20'sini şu hâliyle bile elektriğinin nükleerden üretiyor. Bunu tamamen kapatıp yenilenebilir, güneşe ve rüzgâra dönmemesinin maliyeti 1 trilyon euro.

"Fukuşima'dan sonra kaç nükleer santral çalışması yapıldı?" Dünyada 15 ülkede 71 nükleer santral inşaatına başlandı Fukuşima'dan sonra. Şu an 31 farklı ülkede nükleer enerji üretilmekte, 427 nükleer santral, operasyon şu an üretim yapmakta. Uluslararası Enerji Ajansının öngörülerine göre de 2035 yılına kadar mevcut nükleer üretimin üçte 1 oranında artması hedeflenmekte. Şu an 427 olan santral sayısının 2035'le birlikte 600'e ulaşması beklenmekte. Amerika Birleşik Devletleri'nde 5 nükleer santral inşaatı devam etmekte. Fukuşima'dan sonra Fransa'da, İngiltere'de 4 yeni nükleer santral ihalesi yapıldı. Fransa'da EPR teknolojisiyle 1600 megavatlık nükleer santral 2016'da işleme geçecek. Genel olarak bu bilgileri vermek istiyorum.

Türkiye'nin enerji politikasında yenilenebilir enerjinin önemini ben ortaya koymuştum. Tabii, hem yenilenebilir enerjinin maksimizasyonu... Maksimizasyonu, yüzde 100 kapasiteyle kullanımı değil, bunun çevreye duyarlı bir şekilde en makul fakat ekonomik olarak en maksimum seviyede kullanılması. Bu noktada Türkiye'nin yenilenebilir enerji politikasının ekonomikliği noktasında bence gerçekçi politika... Konuşmamın başlangıç kısımlarında İspanya ve Almanya'daki olumsuz örneklerden ortaya koymuştum; Türkiye'nin teşvik sistemi de bu noktada projelerin ekonomikliğiyle paralel gitmekte.

Sayın vekilimizin Hatay ve HES'lerle ilgili yorumunu da destekliyorum. Tabii, HES projelerini gerçekleştirmek, bunları yüzde 100 maksimizasyonla gerçekleştirmek anlamında değil yani bunları çevreye duyarlı... Yani projenin ekonomikliği ve çevreye zararını karşılaştırdığımız zaman ekonomikliği ağır basan projeleri seçmek lazım. Sayın Bakanımız da bu konudaki açıklamalarında müteaddit defalar dile getirdi. Çevre duyarlılığı noktasındaki yanlış projelerden de vazgeçilebilir.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışişleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışişleri

Sayfa: 17

Son sözü Sayın Toskay'a veriyorum.

Buyurun.

TUNCA TOSKAY (Antalya) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Değerli bürokratlarımızı epey yorduğumuzun farkındayım ama siz de takdir edersiniz ki bu Komisyona gelen çok çok önemli anlaşmalardan bir tanesi. Birçok alanda hepimizin bazı hassasiyetleri var. Ben bir iki tane çok somut şeyi sorup, bir de bir kanaatimi söyleyip çok fazla vaktinizi almadan bitirmek istiyorum.

Şimdi, Rusya'nın yaptığı birinci nakliye enerji santralinin yaklaşık 22 milyar dolarlık bir maliyeti olduğu söyleniyor. Sizin bu bize verdiğiniz verilere göre, bu Japonlarla yapılacak olan ikinci nükleer santralin yaklaşık maliyeti nedir?

İki: Anlaşmadaki hükümlere göre Japon ve Türk ortaklığı yüzde 49-51 olarak bölünüyor. Türk tarafının bu sermayeye katkısı ne kadar olacak? Bu sermaye katkısı söz konusu olduğu zaman sorumlu tutulduğu altyapı ve bedelsiz arazi tahsis bu sermaye miktarından mahsup edilecek mi, edilmeyecek mi?

Bir de enerji konusunda -mesela ulaştırma sektöründe o eksikliğimiz var- şimdi arz çeşitliliği diyoruz, arz güvenliği diyoruz, verimlilik diyoruz, maliyet diyoruz, bütün bunları, değişik alanlardaki yenilenebilen, yenilenemeyen, nükleer ve karbonlara dayalı, fosillere dayalı şeyler açısından bir master planımız, bir stratejimiz var mı on beş, yirmi yılı, otuz yılı öngören?

Bir de bir ifadeniz oldu Sayın Müsteşar Yardımcım. Son verdiğiniz açıklamada, yaptığınız açıklamada o katı ifadeyi biraz yumuşattınız. “Bütün hidrolik kaynaklar enerjiye çevrilmeli veya çevirmek zorundayız.” dediniz. Türkiye'nin enerjiye ihtiyacı konusunda şey değiliz yani bir tartışmamız yok, orada hemfikiriz ama bu konuda bu kadar katı bir yaklaşım içinde de olmayalım. Hele bir taraftan ikinci nükleer santrale toplumu ikna etme gibi bir pozisyondayken “Bütün hidrolik kaynakları da enerjiye çevirelim.” dersek, o iyi bir algı yönetimi olmaz, haddimiz olmaz onu söylüyorum.

Japonya'yla ilgili konuyu da biraz böyle özel olarak ele almak gerekir tabii. Japon toplumunun İkinci Dünya Savaşı'nda çok acı, çok kötü bir nükleer tecrübesi var. Yani Japonya'nın bugünkü reaksiyonunu biraz da bu açıdan da değerlendirmek lazım.

Bunları söyledikten sonra yanlış olmaması, yanlış anlaşılacak bakımdan çok küçük bir şeyi size arz etmek istiyorum. Ben Türkiye'de nükleer enerjinin yanında olan bir kişiyim ve hiçbirinin nükleer enerjiyi belki de telaffuz etmediği dönemde ben üniversitede doçentlik sınavına, “collegium” sınavına girdiğim zaman konum “Türkiye'de enerji”ydi ve 1969 yılında nükleer enerjiyi savundum. O tarihten beri de bu kanaatimi koruyorum.

Bir, arz güvenliği çeşitliliği açısından eğer Türkiye teknolojik alanda çok gelişmiş ve iyi bir ülke konumuna gelecek ise nükleer teknolojiye de kesin, bütün özellikleriyle hâkim olmak zorunda olduğunu düşündüğüm için.

Verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sizin sabrınız için de çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Aytekin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI SEFA SADIK AYTEKİN – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Öncelikle Sayın Kayatürk cari açıkla alakalı açıklamasında Türkiye'nin işte 45 milyar dolarlık enerji cari açığından bahsetti haklı olarak. Tabii, bu, petrol fiyatlarına ve gaz fiyatlarına göre işte 60 milyar dolar ile 45 milyar dolar arasında bir şey.

Fakat enerji sektörünün burada bir yanlış anlaşılması var. Enerji Bakanımız da konuşmalarında bunu dile getiriyor. Bunun yarısı ulaştırma sektöründe tüketilen enerji. Fakat enerji sektöründe tüketilen, cari açığa neden olan kısmı ise bunun yaklaşık yarısı. Bunu bir açıklığa kavuşturmak isterim.

Sayın vekilimiz maliyetlerle alakalı hususu ortaya koydu. Akkuyu Nükleer Santrali'nde VVER1200 modelle yapılacak 4 nükleer santralin maliyeti 20 milyar dolar. Japonya IGA'sıyla, bugün de burada dikkatinize sunduğumuz Japonya hükümetler arası anlaşmasıyla, gerçekleştirilecek Sinop santralinde ATMEA1 teknolojisiyle ve ATMEA işte 1120 tipiyle 4 tane gerçekleştirilecek nükleer santralin maliyeti 21,7 milyar dolar.

Bu noktada her iki projede de biz araziye bilabedel tahsis ediyoruz, alt yapıda hiçbir ayrıcalık tanımıyoruz, tüm bu projelere sağlanan destekler burada da sağlanıyor. Zaten nükleer dışındaki projelerde de mevcut desteği veriyoruz. Yüzde 49'u EÜAŞ ortaklığında olacak Sinop projesinin. Yüzde 51'i Fransız ve Japon konsorsiyumunda. Bunun yani yüzde 30'u öz sermayeyle, yüzde 70'i ise borçlanmayla gerçekleştirilecek. EÜAŞ da yüzde 49 payına bedel yüzde 30'luk öz sermayeyi bu projede koyacak. Yüzde 70'lik kısmı ise

-anlaşmada ayrıntılı olarak var- Japonya'nın JBIC ve NEXI finansal kuruluşlarından uygun bir borçlanmayla gerçekleştirilecek.

Tabii, projelerin en büyük, en önemli tarafı finansal açıdan, Hükümet garantisi ve hazine garantisi vermememiz. Hazine garantisi vermedik fakat alım garantisi vererek bu projelerin finansallığı noktasında, makul şartlarda finanse edilmesi noktasında ciddi bir destek vermiş olduk. Yüzde 70'lik borçlanma kısmı da uluslararası finansal kuruluşlardan, Sinop projesinde JBIC ve NEXI'den Japonya Hükümetinin desteğiyle Japonya'nın mevcut ekonomik durumu da aslında bizim bu borçlanmada uygun şartları yakalayabileceğimizin göstergesi- olumlu bir şekilde sağlayacağımızı gösteriyor.

Sayın vekilimizin hidrolyla alakalı böyle çok iddialı sözlerimle ilgili eleştirisine katılıyorum, daha sonraki sözlerimde bunu biraz yumuşatmaya çalıştım. Tabii, burada maksimum kullanma yüzde 100 kullanma değil. Yani, dünyanın hiçbir tarafında hidro kaynakları yüzde 100 kullanılmıyor. İşte, en yüksek ülkelerden İsveç'te, Norveç'te bunlar yüzde 70'ler civarında. Demek istediğim, Türkiye'deki mevcut yüzde 30'lar, 40'lar oranını yüzde 60'ların üzerine çıkartmak Türkiye için ekonomik oranlara ulaşmak olsa gerek ama tüm bu ekonomik oranlara yerli ve yenilenebilir kaynaklarda ulaştıktan sonra bile bizim ekstra enerji kaynaklarına ihtiyacımız var ve biz bu noktada, bu çok önemli anlaşmayı, Rusya anlaşmasından sonra yüce Meclisimizin takdirine ve onayına bırakıyoruz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum. Bu önemli anlaşma görüşmesinde de katkı sağlayan tüm Komisyon üyelerimize de hasseten teşekkür ediyorum.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlamış bulunuyoruz.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının 1'inci maddesini okutuyorum:

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışışleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışışleri

Sayfa: 18

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE JAPONYA HÜKÜMETİ ARASINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE NÜKLEER GÜÇ SANTRALLERİNİN VE NÜKLEER GÜÇ SANAYİSİNİN GELİŞTİRİLMESİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN ANLAŞMA İLE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE NÜKLEER GÜÇ SANTRALLERİNİN VE NÜKLEER GÜÇ SANAYİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNE DAİR İŞBİRLİĞİ ZAPTININ ONAYLANMASI UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Japonya Hükümeti arasında akdedilen “Türkiye Cumhuriyeti’nde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma” ile “Türkiye Cumhuriyeti’nde Nükleer Güç Santrallerinin ve Nükleer Güç Sanayisinin Geliştirilmesine Dair İşbirliği Zaptı”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tasarının tümü kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

(1/1004) esas numaralı Kanun Tasarısı’nın Komisyon raporu hakkında İstanbul Milletvekili Osman Aşkın Bak, Karabük Milletvekili Osman Kahveci ve Van Milletvekili Burhan Kayatürk’ün özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Ahmet Berat Çonkar

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 15 Aralık 2014 Pazartesi günü saat 18.00’e kadar muhalefet şerhlerini Komisyon bürosuna iletmeleri gerekmektedir.

TUNCA TOSKAY (Antalya) - Başkanım salıya olmaz mı yani salıya şey yapamaz mıyız?

BAŞKAN – Biz pazartesiye uzatmıştık, pazar günü için planlanana, pazartesiye uzatmıştık sizlerden gelecek talebi de değerlendirerek, eğer uygun görürseniz pazartesi diyelim.

TUNCA TOSKAY (Antalya) – Peki, tamam.

BAŞKAN - Çok teşekkür ediyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı temsilcilerimize çok teşekkür ediyoruz, hayırlı olsun diyoruz.

Gündemimizin 5’inci maddesine geçiyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Arasında Üçüncü Taraf Maliyet Paylaşımı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı.

(1/998) esas numaralı Tasarı 13 Kasım 2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 27 Kasım 2014 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Öncelikle, sözü Dışışleri Bakanlığı temsilcimize veriyorum.

Sayın Esenli, yeni anlaşmayı görüşmeye başladık. Bu anlaşmayla ilgili sizi öncelikle dinleyeceğiz.

Buyurunuz.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI BÜYÜKELÇİ MURAT SALİM ESENLİ – Sayın Başkan, değerli milletvekillerim; kalkınma alanında ekonomik ve sosyal çalışmalar yapan ülkelerin kendi bünyelerine uygun kalkınma modelleri oluşturmalarına katkıda bulunan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı yoksulluğun azaltılması, demokratik yönetim, çevre ve sürdürülebilir kalkınma alanları olmak üzere üç ana başlıkta çok sayıda proje gerçekleştirmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programıyla iş birliğimiz sadece ülkemizde gerçekleşen projelerle sınırlı kalmamaktadır. Ülkemizin ekonomik gelişmesine paralel olarak, kalkınma alanında tecrübelerimizi en az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere paylaşma yönündeki adımlarımız ve resmi kalkınma yardımlarımızı artırmamız sonucunda uluslararası kalkınma ve iş birliği, çok boyutlu dış politikamızın ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Resmi kalkınma yardımlarımız 2013 yılında 3,3 milyar dolara ulaşmıştır, yükselen donör ülke konumuna gelmemizin doğal bir sonucu olarak, Türkiye, uluslararası planda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı için önemli bir kalkınma iş birliği ortağı hâlinedir. Nitekim, 2011 yılında dönemin Dışışleri Bakanı Sayın Başbakanımız ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Başkanı Helen Clark arasında imzalanan Ortaklık Çerçeve Anlaşması Birleşmiş Milletler Kalkınma Programıyla ilişkilerimizi derinleştirmiş ve ülkemizin küresel kalkınma ortağı konumunu tescil etmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu Bölgesel Hizmet Merkezinin İstanbul’a taşınması, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programıyla ortaklığımızın yeni bir aşamasını oluşturmuştur. Aynı zamanda, İstanbul’u Birleşmiş Milletler için bir bölgesel merkez hâline getirme hedefimiz bakımından önemli bir adım teşkil etmiştir. Türkiye, Bölgesel Hizmet Merkezi’nin Doğu Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu coğrafyasında uygulayacağı ve 2014-2017 dönemini kapsayan Bölgesel Program için beş yıl süreyle yılda üçer milyon dolar katkı sağlamayı taahhüt etmiştir. Bu taahhüdümüzün yasal temelini oluşturmak üzere dönemin Dışışleri Bakanı Sayın Başbakanımız ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Başkanı Bayan Clark tarafından Üçüncü Taraf Masraf Paylaşım Anlaşması 20 Haziran 2014 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır. Bölgesel programa toplamda 15 milyon ABD doları mali katkıda bulunmamız, ülkemizin uluslararası kalkınma iş birliğine verdiği önemin gösterilmesine ve bu alandaki yükselen donör ülke profilinin güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Bölgesel program Doğu Avrupa, Batı Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya gibi dış politikamızı için önem taşıyan bölgelerde yer alan, ülkemiz dâhil, 18 ülkeyi kapsamakta ve uluslararası kalkınma hedeflerini gerçekleştirmeye katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bölgesel programın 4 temel çıktısı öngörülmekte olup bunlar istihdam yaratacak, sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınma; demokratik yönetişimin güçlendirilmesi yoluyla vatandaşların beklentilerinin karşılanması, iklim değişikliği kaynaklı olanlar dâhil doğal afet ve çatışma riskinin azaltılması, kalkınmaya ilişkin tartışma ve faaliyetlerin yoksulluk, dışlanma ve eşitsizliğin ortadan kaldırılmasına öncelik vermesi olarak özetlenebilir. Ülkemiz bu 4 ana başlık

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Dışışleri

Giriş :

Tarih : 12/12/2014

Stenograf :

Kayıt: Dışışleri

Sayfa: 19

altında yer alan çeşitli projeler arasında hangilerine öncelikle olarak destekleyeceğini de ilave bir çalışma ile saptayarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programına bildirecektir.

Takdirlerinize saygılarımla arz ederim efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Kalkınma Bakanlığından Müsteşar Yardımcımız Sayın Yılmaz Tuna da bizimle birlikteler.

Hoş geldiniz diyorum kendisine ve sözü Sayın Tuna'ya veriyorum.

KALKINMA BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI YILMAZ TUNA – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Büyükelçim esasında yeterince konuyu izah ettiler. Yapılan bu anlaşma metni esasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının standart bir maliyet paylaşım anlaşması niteliğinde olup Bakanlığımız tarafından da uygun mütalaa edilmektedir.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Komisyon üyelerimizden söz almak isteyen olmadığı için tasarının üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI ARASINDA ÜÇÜNCÜ TARAF MALİYET PAYLAŞIMI ANLAŞMASININ ONAYLANMASI UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 20 Haziran 2014 tarihinde İstanbul'da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) Arasında Üçüncü Taraf Maliyet Paylaşımı Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tasarının tümü kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

(1/998) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın Komisyon raporu hakkın Mersin Milletvekili Çiğdem Münevver Ökten, Kırşehir Milletvekili Abdullah Çalışkan ve Gaziantep Milletvekili Ali Şahin'in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Ahmet Berat Çonkar

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Önergeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Hükümet temsilcilerimize çok teşekkür ediyoruz.

Değerli Komisyon üyelerimiz, sizler tarafından gündeme getirilecek ilave bir husus yok ise Dışışleri Komisyonunun 24'üncü Yasama Dönemi Beşinci Yasama Yılı 6'ncı toplantısını kapatıyorum.

Komisyon üyelerimize çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 17.00